

DOBRE PRAKTYKI W DZIAŁALNOŚCI GMINNYCH RAD SENIORÓW W POLSCE

WIESŁAWA BORCZYK
DANIEL JACHIMOWICZ
WOJCIECH NALEPA

DOBRE PRAKTYKI W DZIAŁALNOŚCI
GMINNYCH RAD SENIORÓW
W POLSCE

WIESŁAWA BORCZYK
DANIEL JACHIMOWICZ
WOJCIECH NALEPA

NOWY SĄCZ, 2018

OPRACOWANIE:

Wielawa Borczyk, Daniel Jachimowicz, Wojciech Nalepa

WYDAWCA:

Fundacja Europejski
Instytut Rozwoju Obywatelskiego

ADRES WYDAWCY:

ul. Jagiellońska 18, 33-300 Nowy Sącz
tel./fax (+48 18) 443 57 08
e-mail: fundacja@eiro.pl
www.eiro.pl

KOREKTA:

dr Joanna Jachimowicz

Wydanie I, Nowy Sącz 2018

skład i druk:

Drukarnia NOWODRUK s.c. tel. (+48 18) 443 56 69
ISBN 978-83-941219-2-1
NAKŁAD: 800 sztuk

Egzemplarz bezpłatny

Publikacja dofinansowana ze środków Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020

SPIS TREŚCI:

WSTĘP	5
ROZDZIAŁ I. Gminne rady seniorów - zagadnienia wstępne	7
ROZDZIAŁ II. Dobre praktyki - tworzenie gminnej rady seniorów	12
ROZDZIAŁ III. Dobre praktyki - zagadnienia formalnoprawne	19
ROZDZIAŁ IV. Dobre praktyki - działalność merytoryczna	41
PODSUMOWANIE	58
BIBLIOGRAFIA	59
NETOGRAFIA	61
USTAWY	62
O AUTORACH	63

WSTĘP

Fundacja Europejski Instytut Rozwoju Obywatelskiego to organizacja pozarządowa, która od 2010 roku podejmuje wiele inicjatyw w zakresie budowania i wzmacniania społeczeństwa obywatelskiego. Jednym z głównych obszarów działań Fundacji jest upowszechnianie wiedzy i dobrych praktyk dotyczących udziału osób starszych w życiu publicznym. W tym zakresie zrealizowano m.in. szkolenia dla osób zamierzających utworzyć gminną radę seniorów, szkolenia dla członków funkcjonujących gminnych rad seniorów, wizyty doradczo-szkoleniowe w gminnych radach seniorów, konferencje edukacyjno - informacyjne, szereg publikacji merytorycznych (poradniki, broszury, newslettery).

Ważnym aspektem działalności Fundacji jest udzielanie szerokiego wsparcia doradczego obejmującego w szczególności indywidualną pomoc w przygotowaniu całościowej dokumentacji związanej z procedurą powołania gminnej rady seniorów np. wniosku o jej utworzenie z uzasadnieniem, projektu statutu oraz innej dokumentacji merytorycznej związanej z tworzeniem i funkcjonowaniem rady seniorów.

Oddajemy do Państwa rąk publikację pn. „Dobre praktyki w działalności gminnych rad seniorów w Polsce”. Niniejsze opracowanie w pierwszym rozdziale zawiera ogólne informacje o gminnych radach seniorów - kolejne części wydawnictwa stanowią natomiast uporządkowany przegląd wybranych praktyk w tworzeniu i bieżącym funkcjonowaniu gminnych rad seniorów, które w ocenie autorów warte są upowszechnienia. Dla zwiększenia przejrzystości opracowania autorzy zaproponowali podział tych praktyk na trzy części obejmujące następujące obszary: tworzenie gminnej rady seniorów, zagadnienia formalnoprawne, w tym obejmujące dokumentowanie jej prac, oraz merytoryczne aspekty aktywności rady.

Wyrażamy przekonanie, iż niniejsza publikacja przyczyni się do upowszechnienia zagadnień związanych z partycypacją osób starszych w życiu publicznym, zdynamiczuje procesy zmierzające do tworzenia lokalnych rad seniorów oraz ułatwi im prowadzenie merytorycznej działalności. W zamierzeniu autorów przedstawione praktyki stanowić mają również impuls do przemyśleń, czy - a jeżeli tak - to w jakim zakresie są one możliwe do zastosowania w konkretnej radzie seniorów przy uwzględnieniu lokalnych uwarunkowań.

Wiesława Borczyk

Daniel Jachimowicz

Wojciech Nalepa

ROZDZIAŁ I. GMINNE RADY SENIORÓW - ZAGADNIENIA WSTĘPNE

1. Partycypacja w życiu publicznym, społeczeństwo obywatelskie

Termin **partycypacja** wywodzi się z łacińskiego słowa „particeps” tj. biorący udział¹, a zatem „partycypować” to uczestniczyć, brać udział, a w szerokim znaczeniu tworzyć więzi i współdziałać z innymi, pracować w grupie na rzecz osiągnięcia wspólnych celów, zespołowo wykonywać zadania i wspólnie rozwiązywać problemy. Z tym terminem immanentnie związane jest pojęcie - **społeczeństwo obywatelskie**.

W Wikipedii jako **społeczeństwo obywatelskie** określa się społeczeństwo charakteryzujące się aktywnością i zdolnością do samoorganizacji oraz określania i osiągnięcia wyznaczonych celów bez impulsu ze strony władzy państwowej. Jako podstawową cechę społeczeństwa obywatelskiego wskazuje się świadomość jego członków w zakresie potrzeb wspólnoty oraz dążenie do ich zaspokajania, czyli zainteresowanie sprawami społeczeństwa (społeczności) oraz poczucie odpowiedzialności za jego dobro². Powszechnie przez „społeczeństwo obywatelskie” rozumie się tzw. trzeci sektor działalności społeczno - gospodarczej. Został on wydzielony „w efekcie podziału na prywatne i publiczne podmioty działania oraz na prywatne i publiczne cele działalności. Sektor pierwszy to rynek, gdzie podmioty i cele są prywatne. Sektor drugi to administracja państwowa, gdzie podmioty i cele są publiczne. Natomiast sektor trzeci, gdzie podmioty są prywatne, a cele publiczne - to właśnie społeczeństwo obywatelskie”³.

Jednym z fundamentów, na których wspiera się każde społeczeństwo obywatelskie, jest interesująca nas szczególnie **partycypacja publiczna**, która w klasycznym ujęciu Stuarta Langtona obejmuje cztery formy uczestnictwa obywateli:

- aktywność publiczną (ang. public action) - dotyczącą działań inicjowanych przez obywateli, których celem jest wywieranie wpływu na decyzje przedstawicieli władz różnego szczebla np. lobbowanie, protest;

¹ Zob.: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Partycypacja>

² Zob.: https://pl.wikipedia.org/wiki/Spo%C5%82ecz%C5%84stwo_obywatelskie

³ Społeczeństwo obywatelskie i jego instytucje. Opracowania tematyczne, OT-627, Biuro Analiz i Dokumentacji, Zespół Analiz i Opracowań Tematycznych, Kancelaria Senatu, styczeń 2014, str.4.

- angażowanie obywateli (ang. public involvement) - obejmująca działania podejmowane przez władze publiczne mające na celu stworzenie obywatelom możliwości wypowiedzenia się w istotnych dla nich sprawach;
- partycypację wyborczą (ang. electoral participation) - przejawiającą się udziałem obywateli w wyborach i referendach;
- partycypację obowiązkową (ang. obligatory participation) - obejmującą obowiązkowe formy wsparcia funkcjonowania władz publicznych (*np. płacenie podatków*)⁴.

Zagadnienie partycypacji publicznej jest więc szerokie i wielopłaszczyznowe - wśród celów tak rozumianej partycypacji publicznej w literaturze wskazuje się m.in.:

- równoważenie społecznych interesów w celu zagwarantowania, że wprowadzane przez władze publiczne rozwiązania nie służą jedynie wąskim grupom zawodowym i społecznym, ale przyczyniają się do realizacji szeroko rozumianego interesu publicznego;
- przygotowanie bardziej trafnych propozycji rozwiązań w dziedzinie polityki społeczno-gospodarczej poprzez uzyskanie szerszej wiedzy na temat problemów, które są przedmiotem opracowanych rozwiązań, jak również prowadzenie dialogu ze społeczeństwem stwarzającego możliwość wyjaśnienia ich istoty;
- przygotowanie partnerów społecznych, społeczeństwa i obywateli do efektywnego wdrażania programów polityki publicznej oraz do zaangażowania się na rzecz upowszechnienia, promocji i realizacji tych programów w celu realizacji interesów ogólnospołecznych;
- uzupełnienie tradycyjnych form kontroli administracji publicznej pełnionej np. przez organy obieralne czy też specjalistyczne organy kontroli w celu przeciwdziałania jej oderwaniu od społeczeństwa⁵.

Biorąc pod uwagę ramy niniejszej publikacji szczególnie istotnym zagadnieniem są procesy partycypacyjne z udziałem osób starszych, których liczba od wielu lat systematycznie zwiększa się - i jak wskazują

⁴ Sztop - Rutkowska K. (red.), Seniorzy partycypują, Fundacja Laboratorium Badań i Działań Społecznych „SocLab”, Białystok 2014.

⁵ Długosz D., Partycypacja obywateli w procesach budżetowych gminy - analiza uwarunkowań prawnych, politycznych i finansowych, www.siecobywatelska.pl/files/partycypacja__obywateli_budzecie_zvuq.pdf.

prognozy demograficzne - będą rosnać również w przyszłości⁶. Udział obywateli w życiu społecznym rodzi różne, pożądane skutki. Jak wskazuje się w literaturze „pytanie o opinię osób starszych (jak i każdego obywatela) nie tylko wzmacnia poczucie własnej wartości (świadomość bycia osobą, której warto słuchać). Udział w procesach podejmowania decyzji bezpośrednio dotyczących danej grupy pozwala też budować poczucie sprawczości i wpływu na zapadające decyzje. Zaproszenie do wyrażenia swojego zdania oraz - w uzasadniony sposób - wzięcie go lub nie pod uwagę, działają na rzecz wzmacniania kontaktu obywateli z władzą. Nie chodzi tu oczywiście o jednorazowe sytuacje zasięgania opinii, ale o **partycypację rozumianą jako ciągły dialog ze społecznością i wypracowanie takich mechanizmów komunikacji i wspólnego podejmowania decyzji, które będą skutkować coraz większą przejrzystością tego rodzaju procesów, wzrostem otwartości i wzajemnego zaufania**”⁷.

Niezwykle istotnym elementem w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego jest **rozwój samorządności w ramach jednej z podstawowych instytucji państwa jaką jest samorząd terytorialny. „Samorząd terytorialny i społeczeństwo obywatelskie są instytucjami względem siebie autonomicznymi, ale pozostającymi w sprzężeniu zwrotnym. Nie ma dobrze funkcjonującego nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego bez dobrze funkcjonującego systemu samorządności instytucjonalnej. Nie ma też dobrze funkcjonującego samorządu terytorialnego bez wzmocnienia go współpracą z instytucjami społeczeństwa obywatelskiego. Nadto, samorząd terytorialny nie może spełniać prawidłowo swych społecznych funkcji bez realizacji zasady pomocniczości**”⁸.

Uwzględniając specyfikę niniejszej publikacji autorzy będą odnosić się w niej do dobrych praktyk związanych z powstawaniem i funkcjonowaniem szczególnej formy partycypacji jaką jest aktywność osób starszych w ramach gminnych rad seniorów.

⁶ Prognoza ludności na lata 2008-2035, Główny Urząd Statystyczny, Departament Badań Demograficznych, Warszawa 2009, str. 162 i nast.

⁷ „Jak usłyszeć głos seniora? Praktyczny przewodnik po partycypacji obywatelskiej osób starszych, Laboratorium Partycypacji Obywatelskiej”, Pracownia Badań i Innowacji Społecznych STOCZNIA, Warszawa 2013, str. 7.

⁸ Społeczeństwo obywatelskie i jego instytucje. Opracowania tematyczne, OT-627, Biuro Analiz i Dokumentacji, Zespół Analiz i Opracowań Tematycznych, Kancelaria Senatu, styczeń 2014, str. 16.

2. Gminne rady seniorów

Ustawodawca w przepisie art. 5c ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym wprowadził możliwość tworzenia w gminach ciał społecznych reprezentujących seniorów, tj. gminnych rad seniorów. Stosownie do ww. uregulowania rada gminy z własnej inicjatywy lub na wniosek zainteresowanych środowisk może utworzyć gminną radę seniorów jako ciało o charakterze konsultacyjnym, doradczym i inicjatywnym. W jej skład mogą wchodzić przedstawiciele osób starszych oraz przedstawiciele lokalnych podmiotów działających na rzecz osób starszych, w tym uniwersytetów trzeciego wieku. Rada gminy może również w statucie jednostki pomocniczej upoważnić ją do utworzenia rady seniorów jednostki pomocniczej (np. dzielnicy).

PODSTAWA PRAWNA

Art. 5c ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym:

1. Gmina sprzyja solidarności międzypokoleniowej oraz tworzy warunki do pobudzania aktywności obywatelskiej osób starszych w społeczności lokalnej.
2. Rada gminy, z własnej inicjatywy lub na wniosek zainteresowanych środowisk, może utworzyć gminną radę seniorów.
3. Gminna rada seniorów ma charakter konsultacyjny, doradczy i inicjatywny.
4. Gminna rada seniorów składa się z przedstawicieli osób starszych oraz przedstawicieli podmiotów działających na rzecz osób starszych, w szczególności przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz podmiotów prowadzących uniwersytety trzeciego wieku.
5. Rada gminy, powołując gminną radę seniorów, nadaje jej statut określający tryb wyboru jej członków i zasady działania, dążąc do wykorzystania potencjału działających organizacji osób starszych oraz podmiotów działających na rzecz osób starszych, a także zapewnienia sprawnego sposobu wyboru członków gminnej rady seniorów.

6. Rada gminy może w statucie jednostki pomocniczej upoważnić ją do utworzenia rady seniorów jednostki pomocniczej. Przepisy ust. 3-5 stosuje się odpowiednio.

W przepisach formułuje się trzy ogólne funkcje gminnej rady seniorów, tj.:

- **konsultacyjną** - w ramach której gminna rada seniorów powinna być dla lokalnego samorządu merytorycznym partnerem wyrażającym opinie w przedkładanych jej sprawach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania seniorów w społeczności lokalnej;
- **doradczą** - której istotą jest formułowanie przez radę seniorów propozycji własnych rozwiązań bądź wniosków w sprawach przedkładanych jej przez samorząd;
- **inicjatywną** - która stwarza możliwość inspirowania lokalnych władz do podjęcia nowych, konkretnych działań mających na celu podniesienie jakości życia mieszkańców.

Wejście w życie z dniem 1 stycznia 2014 roku ww. regulacji istotnie przyczyniło się do zdynamizowania procesu powstawania gminnych rad seniorów - obecnie w Polsce działa już ok. 400 tego typu ciał⁹. Jest to liczba znacząca, aczkolwiek należy zauważyć, że rady seniorów zostały utworzone tylko w ok. 16% samorządów gminnych¹⁰. Istnieje zatem potrzeba podejmowania działań zmierzających do powoływania nowych rad seniorów - niniejsze opracowanie powstało z myślą o wsparciu tego procesu poprzez upowszechnianie dobrych praktyk związanych z ich tworzeniem i funkcjonowaniem.

⁹ Baza Gminnych Rad Seniorów - opracowanie własne Fundacji Europejski Instytut Rozwoju Obywatelskiego, stan na dzień 1 września 2018 r.

¹⁰ W Polsce na dzień 1 stycznia 2018 r. istniało 2478 gmin.

ROZDZIAŁ II. DOBRE PRAKTYKI - TWORZENIE GMINNEJ RADY SENIORÓW

W ustawie o samorządzie gminnym wprowadzono ogólne zasady tworzenia gminnej rady seniorów wskazując jedynie, że:

- rada gminy, z własnej inicjatywy lub na wniosek zainteresowanych środowisk, może utworzyć gminną radę seniorów (art. 5c ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym);
- rada gminy, powołując gminną radę seniorów, nadaje temu ciału **statut określający tryb wyboru członków i zasady jego działania**, dążąc do wykorzystania potencjału działających organizacji osób starszych oraz podmiotów działających na rzecz osób starszych, a także zapewnienia sprawnego sposobu wyboru członków gminnej rady seniorów (art. 5c ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym).

W tym stanie rzeczy naturalnym jest, iż w praktyce spotkać można różne podejścia w inicjowaniu i przeprowadzaniu procedury zakładania rady seniorów - poniżej przedstawionych zostanie kilka dobrych praktyk w tym zakresie, które wynikają z doświadczeń i obserwacji poczynionych przez ekspertów Fundacji Europejski Instytut Rozwoju Obywatelskiego.

1. Dobra praktyka - etapy tworzenia gminnej rady seniorów

Proces powołania gminnej rady seniorów zawiera kilka następujących po sobie etapów:

- a) ETAP 1: zainicjowanie procedury utworzenia gminnej rady seniorów,
- b) ETAP 2: powołanie gminnej rady seniorów i nadanie jej statutu,
- c) ETAP 3: wyłonienie członków gminnej rady seniorów,
- d) ETAP 4: ukonstytuowanie się gminnej rady seniorów.

1.1. ETAP 1: konsultacyjno - inicjatywny

Etap konsultacyjno - inicjatywny w procesie powoływania gminnej rady seniorów to czas na:

- upowszechnienie informacji o istocie, celach i zasadach funkcjonowania gminnej rady seniorów wśród członków lokalnej wspólnoty samorządowej;
- zbudowanie porozumienia lokalnych środowisk seniorskich wokół pomysłu utworzenia rady seniorów;
- przeprowadzenie przez pomysłodawców konsultacji tej inicjatywy z lokalnymi władzami;
- przygotowanie i złożenie wniosku o utworzenie rady seniorów.

JAK ROZUMIEĆ TERMIN „ZAINTERESOWANE ŚRODOWISKA”?

Pojęcie to należy rozumieć szeroko - obejmuje ono w szczególności:

- organizacje pozarządowe zrzeszające osoby starsze, np.: uniwersytety trzeciego wieku, kluby seniora, oddziały/koła Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów;
- organizacje pozarządowe nie zrzeszające osób starszych, ale działające na rzecz seniorów np. różnego rodzaju stowarzyszenia i fundacje, których przedmiot działalności statutowej obejmuje problematykę senioralną;
- seniorskie grupy nieformalne;
- osoby starsze zamieszkujące daną gminę.

1.2. ETAP 2: powołanie gminnej rady seniorów i nadanie jej statutu

Drugi etap przedmiotowej procedury obejmuje przygotowanie przez gminę statutu gminnej rady seniorów oraz podjęcie przez radę gminy uchwały w sprawie powołania gminnej rady seniorów oraz nadania jej statutu.

Warto zarekomendować, aby do wniosku o utworzenie gminnej rady seniorów inicjatorzy przedłożyli propozycję statutu tego ciała, co znacząco usprawni cały proces, a nadto będzie doskonałym sposobem zaprezentowania modelu funkcjonowania rady seniorów. Taka praktyka ma również niewątpliwy wpływ na wizerunek wnioskodawców jako równoprawnych partnerów samorządu.

Warto podkreślić, iż w ocenie organów nadzoru (województw) uchwała w sprawie powołania gminnej rady seniorów oraz nadania jej statutu

ma charakter aktu normatywnego w rozumieniu przepisu art. 40 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym¹¹.

1.3. ETAP 3: przeprowadzenie wyborów do gminnej rady seniorów

Wybory składu osobowego gminnej rady seniorów powinny zostać przeprowadzone zgodnie z zasadami opisanymi w statucie. Funkcjonują różne rozwiązania proceduralne w tym zakresie uzależnione np.: od wielkości gminy czy też liczby organizacji seniorskich działających na jej obszarze. Zgodnie z wymogami ustawowymi konieczne jest jednak, by sposób przeprowadzenia wyborów opisany był szczegółowo w statucie rady seniorów, a nie np. w dodatkowym regulaminie. W kolejnym rozdziale opisana zostanie przykładowa rekomendowana dobra praktyka w zakresie wyboru członków rady seniorów.

1.4. ETAP 4: rozpoczęcie działalności przez gminną radę seniorów

Ostatnim etapem utworzenia rady seniorów jest zwołanie i przeprowadzenie jej pierwszego posiedzenia. Na tym posiedzeniu - w zależności od zapisów statutowych - powinny zostać podjęte decyzje w zakresie:

- wyboru przewodniczącego, wiceprzewodniczącego i ewentualnie innych członków prezydium rady;
- przystąpienia do przygotowania diagnozy potrzeb i planu działań rady;
- powołania zespołów zadaniowych;
- wyznaczenia harmonogramu posiedzeń.

2. Dobra praktyka - wniosek o utworzenie gminnej rady seniorów

Obserwacja praktyki wskazuje, iż zdecydowana większość gminnych rad seniorów powstaje z inicjatywy oddolnej. W tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera dobrze sporządzony wniosek o utworzenie gminnej rady seniorów. Dobrą praktyką jest, by taki

¹¹ Zob. Rozstrzygnięcie nadzorcze nr 43/2014 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 3 czerwca 2014 r., Rozstrzygnięcie nadzorcze nr NPII.4131.1.601.2013 Wojewody Śląskiego z dnia 2 stycznia 2014 r.

wniosek był odpowiednio uzasadniony - warto w nim szeroko opisać problematykę starzejącego się społeczeństwa, kwestie związane z polityką senioralną na różnych szczeblach ze szczególnym odniesieniem do dokumentów strategicznych np. województwa, powiatu i gminy. Należy podkreślić, iż tak przygotowany dokument będzie świadczył o profesjonalnym i przemyślanym podejściu wnioskodawców do przedkładanej inicjatywy. Niebagatelne znaczenie mają również walory edukacyjne tak opracowanego wniosku.

PRZYKŁADOWY WZÓR WNIOSKU O UTWORZENIE GMINNEJ RADY SENIORÓW

Potoczek Mały¹², dnia 5 listopada 2018 r.

Szanowny Pan

Szanowny Pan

Jan Kowalski
Wójt Gminy Potoczek Mały

Stanisław Nowak
Przewodniczący Rady
Gminy w Potoczku Małym

W N I O S E K

o utworzenie Gminnej Rady Seniorów w Potoczku Małym

Działając na podstawie przepisu art. 5c ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym wnioskodawcy: Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Potoczku Małym, Klub Seniora „Aktywni i Zdrowi”, Stowarzyszenie Kół Gospodyń Wiejskich w Potoczku Małym, Fundacja Rozwoju Potoczka Małego¹³ przedkładają wniosek o utworzenie **Gminnej Rady Seniorów w Potoczku Małym**.

¹² Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto fikcyjną nazwę gminy i założono, iż jest zlokalizowana w Województwie Śląskim, powiecie zawierciańskim.

¹³ Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto fikcyjne nazwy organizacji pozarządowych.

UZASADNIENIE

Ustawodawca ustawą z dnia 11 października 2013 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym wprowadził możliwość tworzenia w gminach gminnych rad seniorów. **Przedmiotowa nowelizacja unormowała dotychczas niesankcjonowaną prawnie możliwość tworzenia w samorządach gminnych rad seniorów i tym samym stworzyła jasne podstawy prawne umożliwiające praktyczne popularyzowanie idei przedstawicielstwa osób starszych przy organach samorządu terytorialnego.**

Przedmiotowa inicjatywa wpisuje się w **Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”**, w której w obszarze priorytetowym: (B) SZANSE ROZWOJOWE MIESZKAŃCÓW podkreśla się, iż „żeby sprostać problemom starzejącego się społeczeństwa i rosnącej światowej konkurencji, konieczne jest zapewnienie wysokiego poziomu zatrudnienia, inwestycji w kwalifikacje, zwalczanie ubóstwa oraz modernizowanie rynków pracy, systemu szkoleń i ochrony socjalnej, **wspieranie zdrowia i aktywności osób starszych i niepełnosprawnych**” (str. 85). W ww. dokumencie wskazuje się również, iż stworzenie wysokiej jakości kapitału społecznego województwa będzie podstawą jego dalszego rozwoju (str. 85). Problematyka partycypacji osób starszych w życiu społecznym bardzo wyraźnie podkreślona jest również w **Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020**, gdzie m.in. definiuje się cel strategiczny 2: „Tworzenie warunków do pełnego uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym oraz zawodowym” (str. 243/244).

W **Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Zawierciańskiego na lata 2011-2020** sformułowano cel strategiczny 3: Zwiększenie udziału osób starszych i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym (str. 107). Warto również podkreślić, iż na poziomie Powiatu funkcjonuje Powiatowa Rada Seniorów.

Idea utworzenia gminnej rady seniorów jest również zgodna z zapisami **Programu współpracy Gminy Mały Potoczek z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi**

w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2018. W § 7 ww. dokumentu zaznacza się możliwość tworzenia wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, złożonych z przedstawicieli organizacji pozarządowych, podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz przedstawicieli właściwych organów administracji samorządowej.

Niniejszy wniosek jest zatem bezpośrednią odpowiedzią na problemy i potrzeby zdiagnozowane w omawianych powyżej dokumentach strategicznych.

Warto zwrócić uwagę, że w gminie Potoczek Mały - podobnie jak w niemal całej Polsce - systematycznie zwiększa się liczba osób starszych. Podkreślić należy, że zgodnie z prognozami demograficznymi osoby w wieku 65 lat i więcej będą stanowić w 2035 roku blisko $\frac{1}{4}$ polskiego społeczeństwa. Powstawanie i działalność rad seniorów stanowi zatem konieczną odpowiedź na to zjawisko demograficzne.

Rady seniorów w swej istocie mają reprezentować interesy i potrzeby środowiska osób starszych wobec władz samorządowych oraz formułować opinie dotyczące strategicznych i bieżących planów rozwoju danej gminy. Zgodnie z brzmieniem przepisu art. 5c ust. 3 ustawy o samorządzie gminnym mają one mieć charakter **konsultacyjny, doradczy i inicjatywny - nie mają natomiast kompetencji decyzyjnych.**

Procedura utworzenia gminnej rady seniorów powinna obejmować następujące etapy:

- ETAP 1 - porozumienie się lokalnych środowisk seniorskich z władzami samorządowymi; przygotowanie i złożenie wniosku o utworzenie rady seniorów;
- ETAP 2 - podjęcie przez radę gminy uchwały w przedmiocie utworzenia rady seniorów i nadania jej statutu;
- ETAP 3 - przeprowadzenie, zgodnie z zasadami określonymi w statucie, procedury wyboru członków rady seniorów;
- ETAP 4 - ukonstytuowanie się rady seniorów - pierwsze posiedzenie.

Gminna rada seniorów składa się z przedstawicieli osób starszych oraz przedstawicieli podmiotów działających na rzecz osób starszych, w szczególności przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz podmiotów prowadzących uniwersytety trzeciego wieku (art. 5c ust. 4 ustawy o samorządzie gminnym). Tryb wyboru członków rady oraz zasady jej działania reguluje rada gminy nadając jej statut.

Przedstawiając powyższe informacje wyrażamy przekonanie, że inicjatywa utworzenia rady seniorów znajdzie uznanie i poparcie Samorządu Gminy Potoczek Mały. Przedkładana propozycja została skonsultowana z organizacjami pozarządowymi i środowiskami działającymi na rzecz seniorów w Gminie. Jednocześnie wnioskodawca deklaruje chęć aktywnego włączenia się w dalsze prace związane z powołaniem tego ciała.

W załączeniu lista osób popierających utworzenie Gminnej Rady Seniorów w Potoczku Małym oraz projekt Statutu Gminnej Rady Seniorów w Potoczku Małym.

Podpisy wnioskodawców:

Adresatem wniosku o utworzenie gminnej rady seniorów powinien być przewodniczący rady gminy - warto jednak zarekomendować, by ten dokument skierować równocześnie do wójta/burmistrza/prezydenta miasta.

ROZDZIAŁ III. DOBRE PRAKTYKI - ZAGADNIENIA FORMALNOPRAWNE

1. Dobra praktyka - treść statutu

Zgodnie z przepisem art. 5c ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym rada gminy, powołując gminną radę seniorów, **nadaje jej statut określający tryb wyboru jej członków i zasady działania**, dążąc do wykorzystania potencjału funkcjonujących organizacji osób starszych oraz podmiotów działających na rzecz osób starszych, a także zapewnienia sprawnego sposobu wyboru członków gminnej rady seniorów.

W opinii autorów niniejszej publikacji zapisy statutu dotyczące **trybu wyborów członków gminnej rady seniorów** powinny obejmować:

- określenie liczby członków rady seniorów;
- ustalenie, kto może zgłaszać kandydatów na członków rady seniorów;
- wskazanie, w jaki sposób należy dokonywać zgłoszeń kandydatów na członków rady seniorów;
- oznaczenie organu przeprowadzającego wybory do rady seniorów;
- opisanie zasad ogłaszania informacji związanych z wyborami (rozpoczęcie wyborów, ogłoszenie wyników wyborów);
- ustalenie terminów dokonywania określonych czynności związanych z wyborami;
- zdefiniowanie zasad i kryteriów wyboru członków rady;
- sformułowanie reguł uzupełniania składu rady seniorów w trakcie trwania kadencji.

Druga część statutu natomiast - **zasady funkcjonowania gminnej rady seniorów** - powinna zawierać:

- opis organizacji wewnętrznej rady seniorów (np. wybór prezydium);
- określenie sposobu zwoływania i przeprowadzania posiedzeń rady seniorów;
- ustalenie zasad dokumentowania pracy rady seniorów;
- zdefiniowanie zasad i trybu współdziałania rady seniorów z władzami gminy;

- opisanie reguł obsługi administracyjnej rady seniorów;
- sformułowanie zasad tworzenia i działania wewnętrznych zespołów merytorycznych.

2. Dobra praktyka - ulokowanie gminnej rady seniorów w samorządzie gminnym

W praktyce istnieją różne poglądy na temat statusu gminnej rady seniorów - wynika to z ogólnych unormowań ustawowych w tym zakresie. Jednak umiejscowienie regulacji dotyczących przedmiotowej problematyki w ustawie o samorządzie gminnym, w opinii autorów, **sugeruje, iż radę seniorów należy traktować jako element szeroko rozumianego samorządu gminnego**. Takie podejście zdecydowanie ułatwiłoby rozstrzygnięcie wątpliwości odnoszących się np. do ponoszenia przez gminę kosztów, które mogą wynikać w związku z działalnością tego ciała. Poniżej przykład ciekawego uregulowania tego zagadnienia zastosowanego w Statucie Miasta Tarnobrzeg.

PRZYKŁADOWY ZAPIS ZE STATUTU MIASTA TARNOBZEG¹⁴

§ 10 Statutu:

1. W mieście działa Rada Seniorów.
2. Zasady działania Rady Seniorów określa jej statut uchwalony przez Radę.
3. Rada i jej organy rozpatrują opinie, postulaty i wnioski Rady Seniorów dotyczące problemów społeczno-gospodarczych Miasta oraz projektów uchwał.
4. Rada Seniorów może występować z inicjatywą uchwałodawczą kierując stosownie projekty uchwał poprzez podmioty wymienione w § 34 Statutu.
5. Do stałej współpracy z Radą Seniorów Przewodniczący Rady Miasta wyznacza właściwą rzeczowo Komisję.
6. Obsługę techniczną Rady Seniorów i środki na jej funkcjonowanie zapewnia Biuro Rady Miasta.

¹⁴ http://www.tarnobrzeg.eobip.pl/_gALLERY/35/35/35354/Statut.pdf

3. Dobra praktyka - obszary działania i zadania gminnej rady seniorów

W ustawie o samorządzie gminnym wskazuje się generalnie, iż gminna rada seniorów ma charakter konsultacyjny, doradczy i inicjatywny. Zadania rady seniorów zostały zatem określone ogólnie - przez co należy je interpretować bardzo szeroko i nie powinno się ich modyfikować (ograniczać) regulacjami statutowymi. Innymi słowy: **spektrum spraw, którymi może się zajmować rada seniorów, jest właściwie zbieżne z zakresem działania gminy¹⁵.**

4. Dobra praktyka - procedura wyboru członków gminnej rady seniorów

Zasady przeprowadzenia wyborów - jak wskazywano już wcześniej - powinny zostać szczegółowo opisane w statucie gminnej rady seniorów. W praktyce spotkać można różne sposoby uregulowania tego zagadnienia - **zarekomendować należy jednak takie procedury, które charakteryzują się transparentnością, umożliwiają zbudowanie szerokiej reprezentacji seniorów w ramach tworzonej rady oraz wykluczają przypadkowość wyboru.**

PRZYKŁADOWY STATUTOWY OPIS PROCEDURY WYBORU CZŁONKÓW GMINNEJ RADY SENIORÓW

II. Tryb powoływania członków Rady:

§ 4

1. Rada liczy 7 członków¹⁶.

2. W skład Rady wchodzi:

a) przedstawiciele osób starszych posiadający poparcie co

¹⁵ Zob. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 20 czerwca 2015r., sygn. akt: IV SA/Gl 979/14, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/B8F73CB812>.

¹⁶ Liczba członków gminnej rady seniorów zależy od wielu czynników, np. wielkości gminy i jej liczebności, rodzaju gminy (miejska, wiejska, miasto), liczby organizacji seniorskich i ich aktywności. Zaproponowana w statucie liczba członków ma charakter przykładowy.

najmniej 15 osób starszych¹⁷, z zastrzeżeniem § 5 oraz,

- b) przedstawiciele podmiotów działających na rzecz osób starszych¹⁸, wyznaczonych przez te podmioty, z zastrzeżeniem § 6 - którzy zostali prawidłowo zgłoszeni i wybrani zgodnie z dalszymi postanowieniami niniejszego Statutu.

§ 5

1. Osoba starsza posiadająca miejsce zamieszkania na terenie Gminy może udzielić poparcia nie więcej niż jednemu kandydatowi do Rady.
2. Udzielenie poparcia przez tę samą osobę więcej niż jednemu kandydatowi do Rady skutkować będzie nieuwzględnieniem głosu poparcia tej osoby przy wszystkich zgłoszonych kandydatach.
3. Udzielenie poparcia przez osobę starszą następuje poprzez złożenie podpisu na formularzu zgłoszeniowym, o którym mowa w § 9, oraz wpisanie danych niezbędnych do identyfikacji danej osoby starszej udzielającej poparcia.

§ 6

Podmiot działający na rzecz osób starszych może zgłosić swojego kandydata do Rady spośród swoich członków lub innych mieszkańców Gminy.

§ 7

1. Wójt ogłasza nabór kandydatów do Rady oraz ustala termin zgłaszania kandydatów.
2. Informacje, o których mowa w ust. 1, Wójt podaje do publicznej wiadomości poprzez ogłoszenie w BIP, na stronie internetowej Gminy oraz w lokalnych mediach.

§ 8

1. Zgłaszanie kandydatów do Rady powinno zostać dokonane na formularzach zgłoszeniowych.
2. Formularze zgłoszeniowe wraz z załącznikami składane są w biurze podawczym Urzędu.

¹⁷ Liczba osób popierających kandydaturę zależy od wielu czynników, np. liczebności gminy. Zapropozowana w statucie liczba osób popierających kandydaturę ma charakter przykładowy.

¹⁸ W słowniczku statutowym zamieszcza się definicję pojęcia „podmioty działające na rzecz osób starszych”; Podmioty działające na rzecz osób starszych - to podmioty mające siedzibę na terenie Gminy, działające na rzecz osób starszych, w szczególności organizacje pozarządowe oraz podmioty prowadzące uniwersytety trzeciego wieku.

3. Wzory formularzy zgłoszeniowych stanowią odpowiednio załącznik nr 1 i 2 do niniejszego statutu.

§ 9

W przypadku kandydatów do Rady - o których mowa § 4 ust. 2a - formularz zgłoszeniowy powinien być podpisany przez co najmniej 15 osób starszych popierających daną kandydaturę. Do formularza zgłoszeniowego dołącza się oświadczenie kandydata do Rady o wyrażeniu zgody na kandydowanie do Rady. Wzór oświadczenia o wyrażeniu zgody na kandydowanie do Rady stanowi załącznik nr 3 do niniejszego statutu.

§ 10

1. W przypadku kandydatów do Rady - o których mowa § 4 ust. 2b - formularz zgłoszeniowy powinien być podpisany zgodnie z zasadą reprezentacji wynikającą ze statutu lub innego aktu wewnętrznego regulującego zasady funkcjonowania danego podmiotu działającego na rzecz osób starszych.
2. Do formularza zgłoszeniowego podmiot działający na rzecz osób starszych powinien dołączyć:
 - a) dokument potwierdzający dokonanie wyboru kandydata do Rady;
 - b) oświadczenie kandydata do Rady o wyrażeniu zgody na kandydowanie do Rady.

§ 11

1. Zgłoszenia kandydatów do Rady podlegają weryfikacji formalnej dokonywanej przez Wójta. Weryfikacja polega na sprawdzeniu kompletności i poprawności formularzy zgłoszeniowych.
2. Zgłoszenia złożone po terminie, o którym mowa w § 7 ust. 1, nie podlegają rozpatrzeniu.
3. W przypadku, gdy zgłoszenie nie zostało złożone na formularzu, o którym mowa w § 8, i/lub w przypadku stwierdzenia niespełnienia wymogów wskazanych § 9 i/lub w § 10, Wójt informuje o prawie do dokonania korekty/uzupełnienia zgłoszenia w terminie 7 dni od dnia doręczenia stosownego zawiadomienia.
4. Zawiadomienie, o którym mowa w ust. 3, powinno zawierać wskazanie uchybień, które stwierdzono w zgłoszeniu kandydata do Rady.

5. W przypadku niedokonania korekty/uzupełnienia zgłoszenia w terminie wskazanym w ust. 3 zgłoszenie nie jest uwzględniane w dalszej procedurze wyboru członków Rady.

§ 12

1. W przypadku, gdy zgłoszono wyłącznie 7 kandydatów do Rady, wszyscy zgłoszeni kandydaci uzyskują status członka Rady.
2. W przypadku określonym w ust. 1 Wójt w ciągu 14 dni od upływu terminu zgłaszania kandydatów do Rady ogłasza w BIP informację o składzie osobowym Rady.

§ 13

1. W przypadku, gdy zgłoszono mniej niż 7 kandydatów do Rady, Wójt wyznacza dodatkowy siedmiodniowy termin zgłaszania kandydatów do Rady.
2. Procedura opisana w ust. 1 powtarzana jest do czasu zgłoszenia co najmniej 7 kandydatów do Rady.

§ 14

1. W przypadku, gdy liczba zgłoszonych kandydatów do Rady przekracza 7 osób, Wójt zwołuje zebranie wyborcze wyznaczając jego termin, miejsce oraz porządek obrad.
2. Zawiadomienie o terminie, miejscu i porządku obrad powinno zostać dokonane telefonicznie, pocztą elektroniczną lub pocztą tradycyjną co najmniej na 7 dni przed wyznaczonym terminem zebrania wyborczego.

§ 15

W przypadku, o którym mowa w § 14 ust. 1, wybór członków Rady odbywa się na zebraniu wyborczym zgodnie z zasadami ustalonymi poniżej w § 16 do § 21.

§ 16

1. W zebraniu wyborczym udział biorą kandydaci do Rady, których zgłoszenia spełniały warunki formalne, o których mowa w § 7 - § 10 lub których zgłoszenia zostały uzupełnione w trybie § 11.
2. W zebraniu wyborczym udział bierze - z głosem doradczym - Wójt lub jego przedstawiciel. Wójt lub jego przedstawiciel nie może być wybrany do składu Rady. Wójt lub jego przedstawiciel nie biorą udziału w głosowaniach.

3. Uczestnicy zebrania wyborczego podpisują listę obecności.
4. Na zebraniu wyborczym wybierane jest prezydium zebrania wyborczego, w skład którego wchodzi przewodniczący zebrania wyborczego i sekretarz zebrania wyborczego.
5. Prezydium zebrania wyborczego wybierane jest w głosowaniu jawnym, zwykłą większością głosów kandydatów do Rady obecnych na zebraniu wyborczym.

§ 17

Zebranie wyborcze otwiera i prowadzi do momentu wyboru przewodniczącego zebrania wyborczego Wójt lub jego przedstawiciel.

§ 18

Do zadań prezydium zebrania wyborczego należy kierowanie przebiegiem zebrania wyborczego, przeprowadzenie procedury wyboru członków Rady, liczenie głosów oraz frekwencji na zebraniu wyborczym.

§ 19

1. Przewodniczący zebrania wyborczego kieruje obradami i prowadzi je zgodnie z porządkiem obrad.
2. Sekretarz zebrania wyborczego sporządza pod nadzorem i zgodnie ze wskazówkami przewodniczącego zebrania wyborczego:
 - a) protokół z przebiegu obrad,
 - b) uchwały zebrania wyborczego,
 - c) inną dokumentację związaną z zebraniem wyborczym.

§ 20

1. Wybór członków Rady następuje poprzez oddanie głosu na karcie do głosowania.
2. Karta do głosowania obejmuje co najmniej alfabetyczny wykaz kandydatów do Rady oraz pieczęć Urzędu. Karty do głosowania przygotowuje Wójt. Głos oddany na innej karcie do głosowania niż ustalony wzór jest nieważny.
3. Na karcie do głosowania każdy kandydat do Rady może oddać ważny głos maksymalnie na 7 osób. Dopuszczalne jest zagłosowanie na mniej niż 7 osób.
4. W przypadku, gdy głosujący odda głos na więcej niż 7 osób,

kartę do głosowania uznaje się za nieważną. Nieważnych kart do głosowania nie bierze się pod uwagę przy ustalaniu wyników głosowania.

§ 21

1. Do Rady wybranych zostaje 7 kandydatów do Rady, którzy w głosowaniu otrzymali kolejno największą liczbę głosów.
2. W przypadku, gdy kilku kandydatów do Rady uzyska równą liczbę głosów, co powoduje, że nie można ustalić składu Rady zgodnie z § 4 ust. 1, przewodniczący zebrania wyborczego zarządza dodatkowe głosowanie między tymi kandydatami, którzy uzyskali równą liczbę głosów, a ich wybór spowodowałby przekroczenie liczby 7 członków Rady. Przepis § 20 ust. 1, 2 i 4 stosuje się odpowiednio.
3. W głosowaniu dodatkowym głosują wszyscy kandydaci do Rady, przy czym głosuje się wyłącznie na tych kandydatów do Rady, którzy uzyskali równą liczbę głosów, a ich wybór spowodowałby przekroczenie liczby 7 członków Rady.
4. Głosowanie dodatkowe, o którym mowa w ust. 2, zarządzane jest przez przewodniczącego zebrania wyborczego ponownie, aż do skutecznego dokonania wyboru członków Rady.
5. W głosowaniu dodatkowym każdy kandydat do Rady może zagłosować wyłącznie na jedną osobę.
6. W przypadku, gdy kilku kandydatów do Rady uzyska równą liczbę głosów, ale nie powoduje to przekroczenia limitu, o którym mowa w § 4 ust. 1, wszystkie wybrane w ten sposób osoby uzyskują status członka Rady, bez konieczności przeprowadzania głosowania dodatkowego.
7. Wyniki przeprowadzonych wyborów ogłasza przewodniczący zebrania wyborczego.
8. Przewodniczący zebrania wyborczego przekazuje Wójtowi protokół z zebrania wyborczego wraz kartami do głosowania, listą obecności i uchwałami. Protokół z zebrania wyborczego podpisują przewodniczący zebrania wyborczego i sekretarz zebrania wyborczego.

§ 22

Wójt, w terminie 14 dni od przekazania przez przewodniczącego zebrania wyborczego dokumentacji określonej w § 21 ust. 8, ogłasza w Biuletynie Informacji Publicznej informację o składzie osobowym Rady.

4. Dobra praktyka - wolontariat a gminne rady seniorów

Instytucja wolontariatu może być instrumentem pozwalającym na rozstrzygnięcie kilku problemów, które występują w praktyce funkcjonowania gminnych rad seniorów, tj. w szczególności **zwrotu kosztów związanych z wyjazdami w ramach pełnionej funkcji** (np. udział w konferencjach tematycznych, szkoleniach) oraz **zagadnień dotyczących ubezpieczenia członka rady**. W przypadku gdy władze gminy poszukują rozwiązań w przedmiotowej materii warto zarekomendować, by z członkami rady seniorów gmina zawarła **porozumienia o wolontariat**.

Zgodnie z art. 42 ust. 1 pkt 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie gmina może korzystać z pracy wolontariusza z wyłączeniem prowadzonej przez nią działalności gospodarczej (czyli może być tzw. korzystającym). Przepis art. 45 ust. 1 pkt 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie nakłada z kolei na korzystającego obowiązek pokrywania - na zasadach dotyczących pracowników określonych w odrębnych przepisach - **kosztów podróży służbowych i diet**.

Należy również zwrócić uwagę na kolejny aspekt związany z zawarciem tego typu porozumienia odnoszący się do **ubezpieczenia wolontariusza od następstw nieszczęśliwych wypadków (NNW)**. W tym kontekście istotny jest okres, na jaki zostaje zawarte porozumienie o wolontariat z członkiem rady seniorów - wolontariuszem. Jeśli bowiem świadczenie wolontariusza trwa krócej niż 30 dni, ubezpieczenie NNW zobowiązany jest opłacić korzystający. Gdy natomiast porozumienie zawarto na czas określony powyżej 30 dni (np. na okres kadencji członka rady seniorów), korzystający jest zwolniony z obowiązku opłacania składki NNW, a wolontariusz od pierwszego dnia wykonywania świadczeń przechodzi pod ochronę ubezpieczeniową wynikającą z przepisów art. 46 ust 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

w związku z regulacją art. 2 ust. 1 pkt 12 ustawy o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach¹⁹.

PRZYKŁADOWY WZÓR POROZUMIENIA O WOLONTARIAT Z CZŁONKIEM GMINNEJ RADY SENIORÓW

POROZUMIENIE O WOLONTARIAT

zawarte w dniu 10 grudnia 2018r. w Potoczku Małym pomiędzy:

Gminą Potoczek Mały reprezentowaną przez: **Jana Kowalskiego - Wójta Gminy**

- zwaną dalej **Korzystającym**,

a

Jackiem Malinowskim, zamieszkałym Potoczek Mały 70, 00-000 Potoczek Mały, legitymującym się dowodem osobistym: XYZ 12345,

- zwanym dalej **Wolontariuszem**.

Korzystający oświadcza, że jest podmiotem na rzecz którego zgodnie z art. 42 ust. 1 pkt 2) ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie mogą być wykonywane świadczenia przez wolontariuszy.

Wolontariusz oświadcza, że jest członkiem Gminnej Rady Seniorów w Potoczku Małym (dalej również GRS).

Mając na względzie ideę wolontariatu, u podstaw której stoi dobrowolne, bezpłatne wykonywanie czynności, a także biorąc pod uwagę charytatywny, pomocniczy i uzupełniający charakter wykonywanych przez wolontariuszy świadczeń Strony porozumienia uzgadniają co następuje:

¹⁹ Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach, Dz.U. 2002 Nr 199 poz. 1674.

§ 1

1. Korzystający i Wolontariusz zawierają porozumienie o współpracy w ramach Gminnej Rady Seniorów w Potoczku Małym.
2. Świadczenie Wolontariusza polegać będzie na:
 - a) uczestniczeniu w posiedzeniach GRS;
 - b) prowadzeniu dyżurów dla mieszkańców Gminy w siedzibie GRS, ul. Jasna 8, w każdy drugi wtorek miesiąca od godziny 13.00 - 16.00;
 - c) braniu udziału w szkoleniach, konferencjach i innych wydarzeniach dot. problematyki senioralnej - po uzyskaniu akceptacji przez Sekretarza Gminy;
 - d) inne - do indywidualnego ustalenia.

§ 2

1. Strony Porozumienia uzgadniają, że czynności określone w § 1 będą wykonywane w okresie od dnia 1 grudnia 2018 r. do dnia 30 listopada 2022r.
2. Głównym miejscem wykonywania czynności przez Wolontariusza będzie Potoczek Mały.

§ 3

Z uwagi na charakter i ideę wolontariatu oraz charakter funkcji członka GRS:

- 1) Wolontariusz jest obowiązany wykonywać uzgodnione czynności osobiście;
- 2) Wolontariusz za swoje czynności nie otrzyma wynagrodzenia.

§ 4

Korzystający zobowiązuje się zapewnić Wolontariuszowi bezpieczne i higieniczne warunki wykonywania przez niego świadczeń.

§ 5

1. Korzystający pokrywa, na zasadach dotyczących pracowników określonych w odrębnych przepisach, koszty podróży Wolontariusza.

2. Zgody na delegowanie Wolontariusza na szkolenia, konferencje i inne branżowe wydarzenia udziela Sekretarz Gminy²⁰ po przedstawieniu przez przewodniczącego GRS zaproszenia, informacji o naborze lub innego podobnego materiału informacyjnego o wydarzeniu.

§ 6

Wolontariuszowi przysługuje zaopatrzenie z tytułu wypadku przy wykonywaniu świadczenia wymienionego w § 1 ust. 2, na zasadach wynikających z odrębnych przepisów.

§ 7

1. Porozumienie może być rozwiązane przez każdą ze Stron przy zachowaniu 7 - dniowego okresu wypowiedzenia.
2. Porozumienie ulega rozwiązaniu w przypadku utraty przez Wolontariusza statusu członka Gminnej Rady Seniorów w Potoczku Małym.

§ 8

Za wyrządzone szkody Strony odpowiadają na zasadach określonych w Kodeksie cywilnym.

§ 9

W sprawach nieuregulowanych przepisami ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie lub niniejszym Porozumieniem zastosowanie będą miały odpowiednie przepisy Kodeksu cywilnego.

§ 10

Wszelkie zmiany niniejszego Porozumienia będą dokonywane w formie pisemnej pod rygorem nieważności.

§ 11

Spory mogące powstać w związku z realizacją niniejszego Porozumienia Strony zobowiązują się rozstrzygać w drodze negocjacji.

§ 12

1. Porozumienie sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym dla każdej ze Stron.

²⁰ W porozumieniu o wolontariat strony mogą zdecydować o innym trybie udzielania zgody na delegowanie członka GRS na różnego rodzaju wydarzenia branżowe.

2. Wolontariusz może w każdym czasie domagać się wydania przez Korzystającego pisemnego zaświadczenia o wykonaniu przez niego świadczeń wolontariackich. Zaświadczenie powinno zawierać informację o zakresie wykonywanych świadczeń.

Korzystający
Jan Kowalski

Wolontariusz
Jacek Malinowski

Proponowana powyżej koncepcja jest szczególnie warta zainteresowania w kontekście dwóch ważnych rozstrzygnięć nadzorczych wojewodów dotyczących zwrotu kosztów dla członków gminnych rad seniorów. W jednym z nich Wojewoda Śląski stwierdził, iż nie jest dopuszczalna zmiana uchwały rady miasta w sprawie określenia wysokości diet za udział w pracach rady (rady miejskiej - dop. autorów) i jej organów oraz zwrotu kosztów podróży służbowej poprzez rozszerzenie katalogu osób korzystających z jej zapisów, m.in. o członków rady seniorów²¹ - proponowana zmiana w opinii organu nadzoru wychodziła poza delegację ustawową i tym samym istotnie naruszała przepis art. 25 ust. 4 i ust. 10 ustawy o samorządzie gminnym, regulację § 1 i § 2 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie sposobu ustalania należności z tytułu zwrotu kosztów podróży służbowych radnych gminy, a także art. 7 Konstytucji RP. Z kolei Wojewoda Opolski w swoim rozstrzygnięciu zakwestionował zmianę statutu jednej z gminnych rad seniorów w zakresie dotyczącym wprowadzenia w nim zapisów umożliwiających zwrot kosztów podróży członkom rady seniorów na zasadach dotyczących pracowników zatrudnionych w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej²².

5. Dobra praktyka - uchwały gminnej rady seniorów

Dokumentowanie działań to ważny aspekt funkcjonowania każdej gminnej rady seniorów. Materiały z posiedzenia tego organu powinny obejmować co najmniej:

²¹ Zob.: Rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Śląskiego z dnia 5 października 2016 r., nr NPII.4131.1.465.2016 - <http://dzienniki.slask.eu>

²² Zob.: rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Opolskiego z dnia 12 grudnia 2016 r., nr 4131.1.21.2016.AR - <http://duwo.opole.uw.gov.pl>

- zaproszenie;
- listę obecności;
- listę zaproszonych gości;
- podjęte uchwały;
- dokumentację merytoryczną;
- protokół.

Dokumentacja rady seniorów to jej wizytówka - należy zadbać, aby była przygotowywana na odpowiednim poziomie. Wiele rad seniorów posiada stosowne zakładki na stronach internetowych poszczególnych gmin - jest to praktyka, którą warto rozpowszechniać. Stosunkowo najważniejszym dokumentem z posiedzenia rady seniorów są jej uchwały - **stanowią one bowiem przejaw merytorycznej aktywności tego ciała**. Często w statutach znajdują się zapisy stanowiące, że gminne rady seniorów formułują swoje pomysły, inicjatywy, opinie i prośby w formie uchwał. Uchwała powinna zawierać następujące elementy: oznaczenie organu, numer, tytuł, podstawę prawną, treść merytoryczną, wyniki głosowania i podpisy. Dobrą praktyką jest, by uzasadniać uchwały - szczególnie te najbardziej istotne, czy też np. te, które potencjalnie generują duże koszty realizacji.

PRZYKŁADOWA UCHWAŁA GMINNEJ RADY SENIORÓW - rezerwacja środków

Uchwała nr 1/GRS/2018 Gminnej Rady Seniorów w Potoczku Małym z dnia 7 września 2018r.

W sprawie zarezerwowania w uchwale budżetowej Gminy Potoczek Mały na rok 2019 środków finansowych

1. Gminna Rada Seniorów w Potoczku Małym, działając na podstawie **§ 39 Statutu Gminnej Rady Seniorów w Potoczku Małym, § 10 ust. 5 Statutu Gminy Potoczek Mały**, wniosku prezydium Gminnej Rady Seniorów w Potoczku Małym oraz wskutek przeprowadzonej dyskusji, **wnosi o zarezerwowanie w uchwale budżetowej Gminy**

Potoczek Mały środków finansowych na rok 2019 niezbędnych do:

- a) wykonania koniecznych prac budowlanych i zamontowania windy w Gminnym Ośrodku Zdrowia;
 - b) dokończenia prac związanych z budową chodnika w końcowym odcinku ul. Jasnej;
 - c) wybudowania wiaty przystankowej w końcowym odcinku ul. Jasnej;
 - d) organizacji szkolenia dla członków Gminnej Rady Seniorów w Potoczku Małym z zakresu formalnoprawnych aspektów działania rady seniorów i współdziałania z samorządem terytorialnym;
 - e) sfinansowania niezbędnych materiałów biurowych związanych z działalnością Gminnej Rady Seniorów w Potoczku Małym;
 - f) przygotowania strony internetowej Gminnej Rady Seniorów w Potoczku Małym.
2. Zobowiązuje się przewodniczącego Gminnej Rady Seniorów w Potoczku Małym do przekazania niniejszej uchwały Wójtowi Gminy i Przewodniczącemu Rady Gminy.
3. Wyniki głosowania: za: 7; przeciw: 0, wstrzymujących: 0.

Podpisy:

**PRZYKŁADOWA UCHWAŁA GMINNEJ RADY SENIORÓW -
rekomendacja do projektu²³**

**Uchwała nr 2/GRS/2018
Gminnej Rady Seniorów w Potoczku Małym
z dnia 7 września 2018r.**

**W sprawie rekomendacji dla wniosku o dofinansowanie projektu
pn. „Świadomy i bezpieczny senior”²⁴ .**

²³ Dobrą praktyką w merytorycznej działalności gminnej rady seniorów jest wspieranie lokalnych organizacji pozarządowych w podejmowanych przez nie staraniach o pozyskanie środków ze źródeł zewnętrznych (np. konkursy grantowe) na działania dedykowane seniorom poprzez udzielenie formalnej rekomendacji takim przedsięwzięciom.

²⁴ Podany tytuł projektu ma charakter przykładowy.

1. Gminna Rada Seniorów w Potoczku Małym, działając na podstawie **§ 40 Statutu Gminnej Rady Seniorów w Potoczku Małym** oraz wniosku Stowarzyszenia Uniwersytet Trzeciego Wieku w Potoczku Małym, udziela rekomendacji dla wniosku o dofinansowanie projektu pn. „Świadomy i bezpieczny senior”.
2. Rekomendacja, o której mowa w ust. 1, stanowi załącznik do niniejszej uchwały.
3. Zobowiązuje się przewodniczącego Gminnej Rady Seniorów w Potoczku Małym do przekazania niniejszej uchwały zarządowi Stowarzyszenia Uniwersytet Trzeciego Wieku w Potoczku Małym.
4. Wyniki głosowania: za: 7; przeciw: 0, wstrzymujących: 0.

Podpisy:

PRZYKŁADOWA REKOMENDACJA²⁵

R E K O M E N D A C J A **wniosku o dofinansowanie projektu** **pn. „Świadomy i bezpieczny senior”**

Gminna Rada Seniorów w Potoczku Małym rekomenduje wniosek o dofinansowanie projektu pn. „Świadomy i bezpieczny senior”, którego planowanym przedmiotem jest cykl wykładów i warsztatów z tematyki obejmującej szeroko rozumiane bezpieczeństwo seniorów w różnych sytuacjach życia codziennego. Zakres rekomendowanego projektu wynika bezpośrednio z przeprowadzonej diagnozy potrzeb seniorów - mieszkańców Gminy Potoczek Mały i tym samym wpisuje się w plan działania Gminnej Rady Seniorów w Potoczku Małym.

Wnioskodawcę - Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Potoczku Małym - cechuje bogate doświadczenie i rzetelność w dotychczasowej działalności. To organizacja społeczna, która od momentu powstania zorganizowała i przeprowadziła wiele

²⁵ Załącznik do uchwały nr 2/GRS/2018 Gminnej Rady Seniorów w Potoczku Małym z dnia 7 września 2018 r.

cennych inicjatyw zarówno na szczeblu lokalnym, jak i regionalnym.

Doceniając aktywność i zaangażowanie tej organizacji na rzecz społeczności lokalnej Gminna Rada Seniorów w Potoczku Małym rekomenduje również Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Potoczku Małym jako rzetelnego, kompetentnego i odpowiedzialnego partnera, z którym współdziałanie może zaowocować wymiernymi korzyściami dla członków lokalnej wspólnoty samorządowej, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych.

Oferta Stowarzyszenia dedykowana jest przede wszystkim osobom starszym, emerytom, rencistom i osobom bezrobotnym zamieszkującym na terenie Gminy. Jest to niezwykle cenna, oddolna inicjatywa obywatelska oddziałująca w realny sposób na lokalne środowisko, promująca i realizująca działalność edukacyjno-aktywizującą oraz prowadząca wieloaspektowe wsparcie dla osób starszych. Formy działania Stowarzyszenia obejmują m.in.: wykłady, warsztaty, lektoraty językowe, kursy komputerowe oraz zajęcia sportowo-rekreacyjne.

Stowarzyszenie posiada prawidłowo działające organy, tj. zarząd i komisję rewizyjną. Dotychczasowa współpraca Rady Seniorów ze Stowarzyszeniem przebiegała sprawnie, co wzmacnia przekonanie w zakresie spełniania najwyższych standardów działania przez ten podmiot.

Podpis:

6. Dobra praktyka - kontakt do gminnej rady seniorów

Gminna rada seniorów to ciało, które z definicji powinno działać blisko seniorów - wielu z nich będzie poszukiwało szybkiego kontaktu z jej członkami po to, by np. zwrócić uwagę na określony problem czy też poprosić o pomoc. Często takiego kontaktu poszukują również osoby lub instytucje, które mogą zaoferować radzie seniorów wsparcie w jej bieżącej działalności. **Koniecznym wydaje się zatem, by każda gminna rada seniorów upubliczniła dane teleadresowe, które umożliwią**

sprawne skontaktowanie się z nią. Dane te powinny obejmować, oprócz adresu mailowego, również bezpośredni kontakt telefoniczny np. do przewodniczącego. Warto zarekomendować, by rady seniorów dążyły do stworzenia swoich stron www lub zakładek (podstron) na stronach internetowych właściwych gmin. Z doświadczeń autorów wynika, iż z wieloma radami kontakt jest mocno utrudniony, a czasem wręcz niemożliwy.

7. Dobra praktyka - przykłady zapisów rocznych programów współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi

Zgodnie z przepisem art. 5a ust.1 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie organy stanowiące jednostki samorządu terytorialnego są zobowiązane, po konsultacjach z organizacjami pozarządowymi, do uchwalania rocznych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi. Proces budowania programu współpracy powinien być efektem współdziałania dwóch sektorów: publicznego (właściwej jednostki samorządu terytorialnego) oraz pozarządowego. Formalnie ta współpraca przybiera postać obligatoryjnych konsultacji z organizacjami pozarządowymi, które działają na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego. Dobrą praktyką jest, aby liderzy lokalnych podmiotów trzeciego sektora w sposób aktywny i twórczy włączali się w tę procedurę, zgłaszali uwagi, sugestie i konkretne propozycje zadań do projektu przedmiotowego programu. W proces konsultacji powinna włączać się również gminna rada seniorów - może to robić dwukierunkowo:

- po pierwsze - przedstawić propozycje konkretnych zapisów odnoszących się do tematyki senioralnej i zabiegać o ich wprowadzenie do treści tego dokumentu;
- po drugie - zachęcać/aktywizować lokalne organizacje seniorskie do czynnego zaangażowania się w tworzenie programu współpracy.

Zamieszczenie odpowiednich zapisów w dokumentach strategicznych gminy zwiększa możliwości pozyskania środków finansowych na realizację określonych, wpisanych do nich działań/inicjatyw - w tym przypadku dedykowanych seniorom (w poniższym przykładzie punkty zaznaczone wytłuszczoną czcionką).

PRZYKŁAD - Miasto Katowice²⁶

Do priorytetowych zadań publicznych przeznaczonych do realizacji organizacjom pozarządowym w roku 2018 należą:

- 1) pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównania szans tych rodzin i osób:
 - a) udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania,
 - b) prowadzenie poradnictwa specjalistycznego,
 - c) **prowadzenie ośrodków wsparcia,**
 - d) świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania,
 - e) prowadzenie ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
 - f) **prowadzenie domów pomocy społecznej,**
 - g) **realizowanie programów profilaktycznych;**
- 2) wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej:
 - a) **prowadzenie placówek wsparcia dziennego,**
 - b) organizowanie szkoleń dla kandydatów oraz funkcjonujących rodzin zastępczych,
 - c) świadczenie usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych,
 - d) prowadzenie placówek opiekuńczo - wychowawczych;
- 3) udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zwiększanie świadomości prawnej społeczeństwa:
 - a) udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej,
 - b) edukacja prawna społeczeństwa;
- 4) integracja i aktywizacja osób starszych, w tym kombatantów i osób represjonowanych:
 - a) **wspieranie działań na rzecz integracji i zwiększenia uczestnictwa w życiu społecznym seniorów,**
 - b) **wspieranie działań na rzecz kombatantów i osób represjonowanych;**

²⁶ Uchwała nr XLVIII/906/17 Rady Miasta Katowice z dnia 26 października 2017 r. w sprawie „Programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2018 rok”

5) ochrona i promocja zdrowia:

a) prowadzenie działań z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia mających na celu utrzymanie i poprawę zdrowia oraz związanej z nim jakości życia mieszkańców;

6) przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym:

a) zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków i członków ich rodzin,

b) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkotykowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrona przed przemocą w rodzinie,

c) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień od środków psychoaktywnych, w szczególności dla dzieci i młodzieży, a także działań na rzecz dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,

d) prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;

7) działania na rzecz osób niepełnosprawnych:

a) kompleksowa rehabilitacja dzieci i młodzieży z różnymi rodzajami niepełnosprawności, wczesna interwencja (dzieci do 7 roku życia),

b) dofinansowanie działania warsztatów terapii zajęciowej,

c) wspieranie działań na rzecz osób niepełnosprawnych, w tym przewlekle chorych, poprzez integrację z otoczeniem i aktywizację społeczną,

d) prowadzenie różnych form rehabilitacji społecznej i zawodowej, terapii psychologicznej, pedagogicznej;

8) kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego oraz podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej i regionalnej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej w ramach zaspakajania potrzeb kulturalnych mieszkańców miasta oraz realizacji zadań własnych gminy i powiatu:

a) edukacja kulturalna,

- b) lato w mieście, **festyny środowiskowe**,
 - c) promocja kulturalna miasta,
 - d) inicjatywy kulturalne,
 - e) edukacja regionalna,
 - f) realizacja programu „Miasto Ogrodów”;
- 9) kultura fizyczna i turystyka:
- a) szkolenie dzieci i młodzieży w dziedzinie sportu i turystyki,
 - b) organizacja imprez sportowych i turystycznych,
 - c) prowadzenie środowiskowych programów profilaktycznych w formie pozalekcyjnych zajęć sportowych,
 - d) wspieranie, w tym finansowe, rozwoju sportu,
 - e) organizacja akcji promujących zdrowy i aktywny tryb życia oraz czynny wypoczynek w tym Akcja Zima i Akcja Lato,
 - f) wspieranie, w tym finansowe, upowszechnianie niekomercyjnych form turystyki i krajoznawstwa;
- 10) [...]
- 11) promocja i organizacja wolontariatu:
- a) **promocja wolontariatu, w szczególności młodzieży i osób starszych**,
 - b) edukacja, w tym organizacja szkoleń poszerzających wiedzę na temat wolontariatu,
 - c) prowadzenie działań wolontaryjnych skierowanych m.in. do młodzieży i **osób starszych, w tym tworzenie nowych grup wolontariackich oraz tzw. banków czasu**,
 - d) organizacja wydarzeń mających na celu promocję wolontariatu;
- 12) działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych:
- a) **wspieranie akcji społecznych podnoszących świadomość obywatelską**,
 - b) wspieranie działań upowszechniających wiedzę o samorządzie terytorialnym i **partycypacji społecznej**,
 - c) **aktywizacja społeczności lokalnych i promocja społeczeństwa obywatelskiego**,

d) organizacja Festiwalu Organizacji Pozarządowych;

13) [...]

14) prowadzenie centrum organizacji pozarządowych:

a) udostępnienie infrastruktury,

b) działalność szkoleniowo-doradcza i animacja społeczności lokalnej,

c) działalność informacyjna;

15) [...]

16) [...]

17) działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

ROZDZIAŁ IV. DOBRE PRAKTYKI - DZIAŁALNOŚĆ MERYTORYCZNA

Z punktu widzenia funkcjonowania gminnych rad seniorów w Polsce oraz wspierania tworzenia skutecznej polityki senioralnej ważne jest, by opisywać i promować różne ciekawe inicjatywy i rozwiązania, które rady seniorów zapoczątkowały i/lub biorą w nich udział. Poniżej przedstawione zostaną przykłady działań na rzecz seniorów, które warto rozpowszechnić i zachęcać lokalne samorzady do ich wdrażania.

1. Miasto Poznań | Miejska Rada Seniorów w Poznaniu²⁷

1.1. Dobra praktyka - Centrum Inicjatyw Senioralnych

Z inicjatywy Miejskiej Rady Seniorów, w celu poprawy jakości życia seniorów, w tym zwiększenia ich uczestnictwa w życiu społecznym, szczególnie w obszarze edukacji, zdrowia, kultury i sztuki, Rada Miasta Poznania powołała uchwałą nr LXIV/898/V/2009 z dnia 8 grudnia 2009 r. **Centrum Inicjatyw Senioralnych** - jest to miejska jednostka organizacyjna, jedna z pierwszych tego typu w Polsce. Centrum działa od 1 stycznia 2010 r. w oparciu o statut nadany uchwałą Rady Miasta. Centrum kieruje i reprezentuje na zewnątrz dyrektor powoływany przez Prezydenta Miasta Poznania. Centrum działa jako jednostka budżetowa, w rozumieniu przepisów ustawy o finansach publicznych. Podstawą jego gospodarki finansowej jest roczny plan finansowy. Mienie Centrum jest własnością komunalną Miasta Poznania. Przy Centrum Inicjatyw Senioralnych utworzono również:

- **Poznański Wolontariat 60+**, który ma na celu skupienie seniorów chętnych, by działać na rzecz innych;
- **Punkt Informacji 60+**, w którym można dowiedzieć się m.in. o ciekawych wydarzeniach ulokowanych w przestrzeni Miasta Poznań czy też jak zorganizować swój wolny czas.

Statut oraz Regulamin Organizacyjny Centrum Inicjatyw Senioralnych dostępne są na stronie: www.centrumis.pl

²⁷ Zob.: www.poznan.pl, www.mrs.poznan.pl, www.centrumis.pl, www.caritaspoznan.pl

Kontakt do Centrum Inicjatyw Senioralnych

Centrum Inicjatyw Senioralnych

ul. Mielżyńskiego 24

61-725 Poznań

tel.: (61) 842 35 09

tel./fax: (61) 847 21 11

email: centrum@centrumis.pl

www.centrumis.pl

www.facebook.com/CentrumIS

Godziny otwarcia: 8-16 (dni robocze)

1.2. Dobra praktyka - usługi oferowane poznańskim seniorom w ramach projektu „Poznań VIVA senior”

1.2.1. „Złota rączka dla seniora” - nieodpłatna usługa dla seniorów

Cieknie kran, zacina się zamek w drzwiach albo ulubiona lampka nocna przestała świecić? Dla poznańskich seniorów to już nie jest problem. Z myślą o nich uruchomiono bezpłatną usługę „złotej rączki”. Nie trzeba wzywać drogich fachowców, nie trzeba martwić się, gdzie kupić brakującą część i jak ją wymienić w zepsutym urządzeniu. Wystarczy zadzwonić pod numer miejskiej infolinii i zgłosić problem konsultantowi, który ustali, jaka dokładnie pomoc jest potrzebna i wyśle fachowca.

W ramach projektu „Złota rączka dla seniora” zaplanowano świadczenie drobnych, bezpłatnych usług naprawczych:

- niewymagających specjalistycznej wiedzy oraz specjalistycznych uprawnień;
- niewymagających dużych nakładów finansowych na zakup materiałów;
- które nie są świadczone w ramach innych umów np. ze wspólnotą mieszkaniową, administracją itd.;
- niewymagających natychmiastowej interwencji.

Program adresowany jest do emerytów w wieku 65+ mieszkających na terenie Poznania, osób samotnych, schorowanych, ale także do małżeństw seniorskich, które nie są w stanie samodzielnie poradzić sobie z takimi naprawami. Decyzję dotyczącą zakwalifikowania seniorów do projektu podejmuje koordynator.

Ww. usługi wykonywane są w ramach współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi i dzięki dofinansowaniu z miejskiego budżetu seniorzy nie muszą za nie płacić. W roku 2017 Miasto Poznań przeznaczyło na realizację programu „Złota rączka dla seniora” środki w kwocie 200 tys. zł. Projekt realizowany był przez Stowarzyszenie Medycyna Polska²⁸, natomiast Centrum Inicjatyw Senioralnych objęto patronatem ww. przedsięwzięcie.

1.2.2. Bezpłatna, mobilna pielęgnacja paznokci u stóp dla seniorów

Z inicjatywy Miejskiej Rady Seniorów Miasto Poznań uruchomiło bardzo przydatną, bezpłatną usługę dla seniorów - mobilną pielęgnację paznokci u stóp. Profesjonalna pomoc w tym zakresie przeznaczona jest dla mieszkańców Poznania w wieku 80+.

REGULAMIN korzystania z usługi „Mobilna pielęgnacja paznokci u stóp seniorów”

1. W ramach projektu wykonywany jest wyłącznie zabieg kosmetyczny polegający na skróceniu i oszlifowaniu płytki paznokci stóp u osób spełniających kryterium wieku i sytuacji życiowej.
2. Ww. zabieg jest całkowicie bezpłatny.
3. Z projektu mogą korzystać osoby, które mają 80 lat i więcej, zamieszkują w Poznaniu, samotnie prowadzą gospodarstwo domowe lub z drugą osobą zamieszkującą wspólnie, która spełnia kryteria wieku i sytuacji życiowej, spełniają kryterium wieku i są niepełnosprawne i/lub długotrwale, przewlekłe chorują.
4. Senior będzie mieć możliwość skorzystania z bezpłatnej usługi nie częściej niż co dwa miesiące w okresie realizacji projektu.

²⁸ Zob.: <http://medycynapolska.org/>

5. Zgłoszenia potrzeby usługi może dokonać zarówno sam beneficjent, jak i w jego imieniu rodzina, przychodnia, instytucja lub osoba trzecia.
6. Usługi będą odbywały się 5 dni w tygodniu (poniedziałek - piątek) po 8 godzin dziennie w godz. 10.00-18.00.
7. Zgłoszenia i odwołania usług odbywają się telefonicznie za pośrednictwem miejskiego call center POZnań Kontakt (poniedziałek - piątek 7:30 - 20:00).
8. Osoba zgłaszająca przekazuje pracownikowi call center POZnań Kontakt: imię i nazwisko, wiek, telefon, dokładny adres.
9. Okres oczekiwania na realizację usługi jest uzależniony od aktualnej ilości zgłoszeń.
10. Ostateczną decyzję dotyczącą wykonania usługi podejmie podolog/kosmetyczka, po obejrzeniu stóp seniora.
11. W sytuacji braku możliwości zrealizowania usługi organizator zastrzega sobie prawo do odmowy jej wykonania.

1.2.3. Poznańskie Pudełko Życia

Poznańskie Pudełko Życia przeznaczone jest dla seniorów, a także dla opiekunów osób zależnych. W Pudełku można znaleźć przede wszystkim dwustronną **kartę informacyjną**, która jest kluczem do przeprowadzenia prawidłowej akcji ratunkowej. Karta powinna być wypełniona drukowanymi literami, a informacje w niej zawarte muszą mieć wiarygodny charakter. Karta składa się z części medycznej, społecznej oraz z naklejki.

Pierwsza część karty informacyjnej ma za zadanie poinformować ratowników o stanie zdrowia poszkodowanego. Zawarte są w niej informacje o chorobach, alergiach, operacjach przebytych przez pacjenta, a także lista leków przez niego przyjmowanych. Wszystko to jest potwierdzone podpisem i pieczętą lekarza rodzinnego. Druga strona karty informacyjnej nazywana jest ankietą społeczną. Zawiera dane osób z numerami telefonów, które należy powiadomić w razie potrzeby - dzięki niej ratownicy i lekarze wiedzą, z kim się kontaktować,

komu przekazać klucze od mieszkania, a także kto przejmie opiekę nad ewentualnym zwierzęciem poszkodowanego.

Pudełko Życia z wypełnioną ankietą przechowuje się w lodówce, a na jej drzwiach umieszcza się naklejkę będącą w zestawie, informującą o lokalizacji Pudełka - umożliwi to ratownikom znalezienie dokładnych informacji o stanie zdrowia pacjenta. Poznańskie Pudełka Życia są bezpłatne, można je odebrać w Centrum Inicjatyw Senioralnych, w Centrum Informacji Miejskiej, a także w Centrum Informacji Turystycznej. Do lipca 2018 roku z tej propozycji skorzystało ponad 16 tysięcy mieszkańców Poznania.

WAŻNE

Poznańskie Pudełko Życia to kluczowy element pomagający w przeprowadzeniu szybkiej i skutecznej akcji ratunkowej. Jest doskonałym źródłem informacji, a dzięki temu ułatwia niesienie pomocy w stanach zagrożenia zdrowia i życia.

1.2.4. Opaska Medyczna SOS

Opaska Medyczna SOS jest rozszerzeniem używanego przez seniorów Pudełka Życia i podobnie jako ono zawiera najważniejsze informacje o jej posiadaczu. Przedsięwzięcie to realizowane jest przez Urząd Miasta we współpracy z Miejską Radą Seniorów. Opaska przeznaczona jest dla seniorów, którzy ukończyli 70 rok życia. Wnioski można składać w Centrum Inicjatyw Senioralnych.

W razie wypadku, bądź innego zagrożenia Opaska Medyczna znacząco zwiększa szanse na szybką i skuteczną pomoc. Informacje na niej zawarte mają usprawnić akcję ratunkową oraz zagwarantować poczucie bezpieczeństwa seniorom. Opaska na zewnętrznej stronie ma umieszczony międzynarodowy znak wzywania pomocy SOS. Na wewnętrznej jej części natomiast zamieszcza się informacje o grupie krwi, poważnych chorobach, uczuleniach i przyjmowanych lekach oraz numer kontaktowy do bliskiej osoby.

WAŻNE

Poznańska Opaska Medyczna SOS - to opaska z najważniejszymi informacjami na temat stanu zdrowia seniora, ma ułatwić służbom ratowniczym udzielenie szybkiej i skutecznej pomocy.

1.2.5. Inne przykłady działań na rzecz poznańskich seniorów

W ramach projektu Poznań VIVA Senior Biuro POZnan Kontakt informuje również o innych projektach senioralnych organizowanych przez Miasto Poznań. Wśród nich np.:

- **Taksówka dla Seniora** - przejazdy taksówką do lekarza, urzędu lub na cmentarz, również z opcją powrotu;
- **Książka dla Seniora** - telefoniczne zamawianie książek z biblioteki bezpośrednio do domu seniora;
- **Karta Seniora** - Poznańska Złota Karta - pakiet promocji i zniżek, m.in. do kina, teatru, restauracji czy kawiarni;
- **Miejska wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego** - współorganizowana z Caritas Archidiecezjalnym; w ramach wypożyczalni osoby zainteresowane mogą wypożyczyć: łóżka rehabilitacyjne/łóżka szpitalne, wózki inwalidzkie, kule inwalidzkie, laski, materace przeciwoślizgowe, balkoniki, chodziki, wodoodporne pokrowce na materace, inhalatory, koncentratory tlenu, odsysacze, wózki toaletowe, krzesła toaletowe.

WARTO WIEDZIEĆ

Polityka senioralna Miasta Poznania na lata 2017 - 2021

Samorząd Miasta Poznania uchwałą nr LV/1001/VII/2017 Rady Miasta Poznania z dnia 17 października 2017r. przyjął program „Polityka Senioralna Miasta Poznania na lata 2017-2021”²⁹. Dokument powstał w efekcie prac interdyscyplinarnego zespołu ds. polityki senioralnej,

²⁹ <http://bip.poznan.pl/bip/uchwaly/uchwala-nr-lv-1001-vii-2017-z-dnia-2017-10-17,71157/>

powołanego przez Prezydenta Miasta Poznania. Określa on kierunki i działania, które mają przyczynić się do poprawy warunków i jakości życia mieszkańców Miasta, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób starszych.

We Wstępie do dokumentu napisano m.in. *„Seniorzy stanowią bardzo zróżnicowaną grupę społeczną, stąd nie można postrzegać ich potrzeb i potencjału w sposób jednakowy i jednowymiarowy. W grupie tej można wyróżnić zarówno osoby aktywne fizycznie i społecznie, samodzielne, utrzymujące satysfakcjonujące relacje z bliskimi i przyjaciółmi, jak i osoby, które potrzebują zachęty do aktywnego udziału w życiu społecznym miasta, które mają potencjał i chęć rozwoju, ale potrzebują rzetelnych informacji i wskazówek. Odrębną grupę stanowią seniorzy niesamodzielni, częściowo czy całkowicie zależni od wsparcia innych osób czy instytucji. Stąd kierunki działań Miasta powinny uwzględniać zarówno potrzeby osób starszych samodzielnych, osób częściowo zależnych, które potrzebują czasowego wsparcia i opieki, jak również osób niesamodzielnych całkowicie zależnych od pomocy innych”.*

Władze miasta dokładają wszelkich starań, aby Poznań był miastem przyjaznym dla wszystkich, także dla seniorów. Od wielu lat prowadzone są różne działania, aby osobom w podeszłym wieku żyło się wygodnie i bezpiecznie. Starania te zostały docenione - lipcu ubiegłego roku Poznań został przyłączony do sieci *Miast Przyjaznych Starzeniu Światowej Organizacji Zdrowia*.

2. Miasto Kalisz | Kaliska Rada Seniorów

2.1. Kaliski Dom Seniora

W Kaliszu w maju 2018 r. powstał Dom Seniora - znajduje się w nim 38 mieszkań dla osób powyżej 60. roku życia. Mieszkanie w Domu Seniora mogą otrzymać:

- osoby posiadające uprawnienia do wynajęcia lub zamiany lokalu mieszkalnego z komunalnego zasobu Miasta Kalisza, uzyskane

w oparciu o uchwałę w sprawie ustalenia zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Kalisza;

- mają ukończony 60. rok życia.

W opisywanym Domu Seniora przygotowano łącznie 38 lokali, w tym 19 jednopokojowych i 19 dwupokojowych o powierzchni od 21 do 35 m². Lokale są w pełni gotowe do zamieszkania, wyremontowane, wyposażone w urządzenia sanitarne i meble kuchenne. Do mieszkań przypisano komórki lokatorskie; zamontowana została również winda. Wykonano również nowe nasadzenia oraz zainstalowano elementy małej architektury.

WAŻNE

Przyjęte przez Radę Miasta Kalisza rozwiązania pozwalają na poprawę warunków mieszkaniowych seniorów oraz poprawę jakości ich życia.

2.2. Praca dla seniorów na emeryturze

Kaliszka Rada Seniorów nawiązała współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w Kaliszu - jej efektem jest pomoc w zatrudnianiu seniorów emerytów, którzy nadal chcą pracować.

Niektóre firmy przeżywają trwałe lub okresowe braki kadrowe. Z kolei wielu seniorów nadal chce być ludźmi aktywnymi zawodowo. Rolą PUP w Kaliszu jest ułatwienie emerytom poszukującym zajęcia, najczęściej w niepełnym wymiarze, kontaktu z pracodawcami.

Karta oczekiwań poszukującego pracy w zakresie zatrudnienia

IMIĘ I NAZWISKO poszukującego pracy	
PESEL	
Adres zamieszkania	
Telefon kontaktowy	
Wykształcenie	
Oczekiwania w zakresie zatrudnienia	

Jestem zainteresowany podjęciem pracy: w pełnym wymiarze czasu pracy	Tak - w zawodzie:	
	NIE	
- krótkoterminowej	TAK	
	NIE	
w niepełnym wymiarze czasu pracy	TAK - podać wymiar czasu pracy	
	NIE	
Biorąc pod uwagę moje kwalifikacje, umiejętności, zainteresowania mogę pracować na następujących stanowiskach:		
Data i podpis poszukującego pracy:		

Powiatowy Urząd Pracy w Kaliszu weryfikuje oferty firm z myślą o potrzebach seniorów oraz zapewnia im doradztwo w sprawie podjęcia pracy. Seniorzy poszukujący zatrudnienia rejestrują się w urzędzie pracy i przedkładają wymaganą dokumentację. Powiatowy Urząd Pracy w Kaliszu planuje również stworzenie rejestru osób w wieku 60+, które zarejestrują się z myślą o podjęciu pracy i będzie prowadził aktywne działania zmierzające do znalezienia dla nich zajęcia. Taka praktyka ma m.in. zapewnić zatrudnianie seniorów w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami prawa.

INFORMACJA POWIATOWEGO URZĘDU PRACY W ZWIĄZKU Z PROGRAMEM PRACA DLA SENIORÓW³⁰

W związku z rosnącym zainteresowaniem emerytów ponownym wejściem na rynek pracy, Powiatowy Urząd Pracy w Kaliszu zachęca pracodawców do skorzystania z doświadczenia i potencjału zawodowego tej grupy osób zarejestrowanych w tut. Urzędzie jako poszukujący pracy.

Do zalet zatrudnienia Seniorów można zaliczyć fakt, iż chętnie podejmują oni pracę na zastępstwo, w niepełnym wymiarze czasu pracy, na zlecenie czy sezonowo. Dodatkowym atutem jest fakt, iż mają oni bogate doświadczenie zawodowe, są lojalni w stosunku do pracodawców, są przyzwyczajeni do pracy w różnych warunkach, zdyscyplinowani. Kolejną zaletą jest ustabilizowana sytuacja rodzinna - zmniejszona liczba obowiązków domowych czyni ich dyspozycyjnymi i skłonniymi bardziej poświęcać się pracy. Pracodawców zainteresowanych zatrudnieniem emerytów w niepełnym wymiarze czasu pracy lub mających do zaoferowania prace dorywcze prosimy o kontakt telefoniczny z Doradcą Klienta. Oferty pracy można złożyć również e-mailem lub też za pośrednictwem strony internetowej www.kalisz.praca.gov.pl.

2.3. Biuletyn „Super Senior”

Z inicjatywy Kaliskiej Rady Seniorów wydany został bezpłatny biuletyn „Super Senior”, skierowany do seniorów. Publikacja ukazała się w nakładzie 5000 egzemplarzy. Wydawnictwo zawiera m.in. artykuły o podejmowanych w Kaliszu działaniach na rzecz seniorów oraz informacje o sprawach ważnych dla osób starszych i organizacji senioralnych. Biuletyn dystrybuowany jest za pośrednictwem organizacji pozarządowych - można go również odebrać w Urzędzie Miasta.

3. Miasto Inowrocław | Taksówka dla Seniorów

Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy „Flandria” ze środków Gminy i Miasta Inowrocław realizuje projekt pn. „Taksówka dla seniorów”.

³⁰ <http://kalisz.praca.gov.pl/-/8237507-praca-dla-seniora>

W ramach ww. przedsięwzięcia seniorzy mogą zamawiać darmowe przejazdy taksówką do lekarza, urzędu lub na grób bliskich. Zgłoszenia przejazdów i ich ewentualne odwołania odbywają się telefonicznie za pośrednictwem dyspozytorów firmy przewozowej. Potrzebę przejazdu może zgłosić zarówno sam senior, jak i w jego imieniu rodzina, przychodnia, instytucja lub osoba trzecia. Zainteresowany w zamówieniu przekazuje swoje dane adresowe i kontaktowe, termin usługi, miejsce przejazdu oraz informację, czy konieczne będzie wsparcie kierowcy. Z nieodpłatnych przewozów mogą korzystać mieszkańcy Inowrocławia, którzy ukończyli 70 rok życia. W trakcie trwania projektu konkretna osoba będzie mogła skorzystać maksymalnie z trzech przejazdów. W tym trybie nie są obsługiwane tzw. sytuacje nagłe (np. nagła choroba, zasnęnięcie), a także wizyty u lekarza POZ (w związku z możliwością korzystania z wizyt domowych lekarza rodzinnego). Z usług mogą korzystać również seniorzy z niepełnosprawnościami³¹.

4. Miasto Łódź | Miejska Rada Seniorów w Łodzi

4.1. Rzecznik ds. Seniorów

Na wniosek Łódzkiej Rady Seniorów w Urzędzie Miasta Łodzi - w Departamencie Prezydenta Łodzi - zostało stworzone samodzielne stanowisko **Rzecznika ds. Seniorów**. Jest to pionierska inicjatywa w skali kraju - w niektórych urzędach samorządowych w Polsce funkcjonują już bowiem doradcy lub pełnomocnicy ds. osób starszych, natomiast nie powoływano do tej pory rzeczników w przedmiotowych kwestiach. Rzecznik działa na rzecz łódzkich seniorów od 2 stycznia 2018r. Do jego zadań należy³²:

- monitorowanie oraz diagnozowanie problemów społecznych i potrzeb seniorów;
- inicjowanie i udział w opracowywaniu projektów (strategii, programów) adresowanych do seniorów oraz monitorowanie ich realizacji / pełnienie roli konsultacyjnej w przedsięwzięciach,

³¹ Zob.: http://www.inowroclaw.pl/aktualnosc-1920-taksowka_dla_seniora.html

³² Zob.: <https://uml.lodz.pl/seniorzy/informator-60/rzecznik-ds-seniorow/>

których realizacja wpływa na poziom i jakość życia seniorów;

- reagowanie na wszelkie przejawy dyskryminacji seniorów;
- doradztwo i upowszechnianie informacji o sposobach oraz trybie załatwiania spraw seniorów;
- wspieranie seniorów w kontaktach z instytucjami publicznymi;
- podejmowanie interwencji w istotnych sprawach seniorów będących we właściwości wydziałów Urzędu Miasta Łodzi lub jednostek organizacyjnych Miasta Łodzi;
- współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz seniorów, w tym: zgłaszanie problemów i koordynacja ich rozwiązywania; organizowanie spotkań poświęconych sprawom seniorów, sporządzanie wniosków z tych spotkań i przedkładanie ich odpowiednim adresatom do realizacji; udział w przedsięwzięciach, uroczystościach i wydarzeniach związanych z tematyką senioralną;
- zmiana sposobu myślenia o starości - prowadzenie działań mających na celu szeroko rozumianą edukację o starości;
- informowanie o programach rządowych dla seniorów;
- propagowanie w mediach problematyki senioralnej.

Dyżury Rzecznika ds. Seniorów:

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Łódź
ul. Zachodnia 47, pok. 128
tel. (42) 638-47-94
Poniedziałek: 8.00-16.00
Wtorek: 9.00-17.00
Czwartek: 8.00-12.00

4.2. Oddział ds. Polityki Senioralnej³³

W ramach struktury organizacyjnej Urzędu Miasta Łodzi funkcjonuje również Oddział ds. Polityki Senioralnej (od 28 marca 2018r.). Komórka ta projektuje oraz koordynuje działania na rzecz łódzkich seniorów służące zwiększeniu ich uczestnictwa w życiu społecznym, szczególnie

³³ Zob.: <https://uml.lodz.pl/seniorzy/informator-60/oddzial-ds-polityki-senioralnej/>

w obszarze edukacji, zdrowia, kultury i sportu. Do zadań Oddziału należy prowadzenie działań zmierzających do aktywizacji i poprawy jakości życia seniorów poprzez m.in.:

- inicjowanie i rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi na rzecz seniorów;
- realizowanie programów miejskich jak: Miejska Karta Seniora, projekt „60+ Wolontariat”, „Pudełko życia”, „Senior w Sieci”, Telefon Życzliwości dla Seniorów;
- organizowanie Łódzkich Senioraliów (corocznych dni seniorów organizowanych we współpracy z instytucjami, organizacjami pozarządowymi, partnerami Miejskiej Karty Seniora itp.);
- organizowanie spotkań i zajęć edukacyjnych, w tym przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu seniorów;
- wspieranie i promowanie inicjatyw seniorskich oraz proseniorskich;
- prowadzenie działań informacyjnych dotyczących szeroko rozumianej aktywizacji społecznej osób 60+;
- propagowanie w mediach tradycyjnych oraz mediach społecznościowych oferty Miasta dedykowanej seniorom;
- prowadzenie i aktualizowanie portalu dla seniorów www.seniorzy.uml.lodz.pl

WARTO WIEDZIEĆ!

Projekty i inicjatywy Urzędu Miasta Łodzi dedykowane seniorom, realizowane i koordynowane przez Oddział ds. Polityki Senioralnej:

- Łódzkie Senioralia³⁴
- Program Miejska Karta Seniora³⁵
- Projekt „Senior w Sieci”³⁶
- Telefon Życzliwości³⁷
- Projekt „60+ WOLONTARIAT”³⁸
- Projekt „Pudełko Życia”³⁹

³⁴ Zob.: <https://uml.lodz.pl/seniorzy/projekty/lodzkie-senioralia/>

³⁵ Zob.: <https://uml.lodz.pl/seniorzy/projekty/miejska-karta-seniora/>

³⁶ Zob.: <https://uml.lodz.pl/seniorzy/projekty/senior-w-sieci/>

³⁷ Zob.: <https://uml.lodz.pl/seniorzy/projekty/telefon-zyczliwosci/>

³⁸ Zob.: <https://uml.lodz.pl/seniorzy/projekty/60-wolontariat/>

³⁹ Zob.: <https://uml.lodz.pl/seniorzy/projekty/pudelko-zycia/>

- Łódzki Informator dla Seniorów⁴⁰
- Portal internetowy adresowany do łódzkich seniorów⁴¹
- Dzielnicowe Centra Aktywnego Seniora⁴²
- Konkurs Grantowy Aktywny Senior⁴³
- Łódzka Tytka Seniora⁴⁴
- Niezbędnik Emeryta⁴⁵

5. Miasto Zawiercie | Zawierciańska Rada Seniorów | Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców ul. Pszczelnej w Zawierciu

Z inicjatywy Zawierciańskiej Rady Seniorów została podjęta akcja zbierania podpisów mieszkańców w celu poprawy bezpieczeństwa na ul. Pszczelnej w Zawierciu. Jest to ulica o bardzo dużym natężeniu ruchu samochodowego, prowadzi do kościoła, na cmentarz parafialny, w pobliżu znajdują się działki, las i ok. 200 garaży.

Przedsięwzięcie Rady Seniorów okazało się sukcesem - pod wnioskiem o budowę chodnika zebrano podpisy 32 rodzin mieszkańców ulicy Pszczelnej i ulic przyległych. W listopadzie 2016r. Rada Seniorów wystosowała pismo do Starosty Zawierciańskiego (droga powiatowa) o remont ww. ulicy i budowę chodnika. Do Prezydenta Zawiercia zwrócono się z prośbą o umieszczenie w budżecie Miasta współfinansowania remontu przedmiotowej drogi. Wniosek przekazano również do wiadomości organizatora ruchu - Komendy Powiatowej Policji w Zawierciu. Wskutek podjętej aktywności we wrześniu 2018r. po jednej stronie ul. Pszczelnej wykonano chodnik. Jednocześnie Zawierciańska Rada Seniorów otrzymała zapewnienie Prezydenta Miasta, iż prace przy budowie chodnika będą kontynuowane.

⁴⁰ Zob.: <https://uml.lodz.pl/seniorzy/informator-60/>

⁴¹ Zob.: <https://uml.lodz.pl/seniorzy/>

⁴² Zob.: <https://uml.lodz.pl/seniorzy/projekty/dzielnicowe-centra-aktywnego-seniora/>

⁴³ Zob.: <https://uml.lodz.pl/aktualnosci/arttykul/konkurs-granty-aktywny-senior-dla-osob-60-id5161/2017/8/23/>

⁴⁴ Zob.: <https://uml.lodz.pl/seniorzy/projekty/lodzka-tytka-seniora/>

⁴⁵ Zob.: <https://uml.lodz.pl/seniorzy/projekty/niezbednik-emeryta/>

6. Miasto Katowice | Rada Seniorów Miasta Katowice

6.1. Sportowy Uniwersytet Seniora⁴⁶

„Sportowy Uniwersytet Seniora” to projekt realizowany ze środków samorządu Miasta Katowice przez Akademicki Związek Sportowy Uniwersytetu Śląskiego - Rada Seniorów Miasta Katowice uczestniczyła m.in. przy rozstrzygnięciu konkursu. Istotą ww. przedsięwzięcia jest upowszechnianie i promowanie aktywności fizycznej oraz integracja społeczna osób starszych będących mieszkańcami Katowic. W projekcie mogli brać udział wszyscy mieszkańcy Katowic, którzy ukończyli 60 rok życia. Zajęcia odbywały się w 9 obiektach sportowych na terenie Miasta. W ofercie seniorzy mieli do wyboru: **gimnastykę, pilates, zajęcia ogólnorozwojowe, fit ball, tańce, zajęcia usprawniające kręgosłup, tenis stołowy, jogę, badminton, gry i zabawy ruchowe, nordic walking, zajęcia ogólnorozwojowe na świeżym powietrzu.**

6.2. Katowickie Centrum Seniora⁴⁷

W chwili obecnej trwają prace adaptacyjne związane z oddaniem do użytku Katowickiego Centrum Seniora (planowany termin rozpoczęcia działalności - kwiecień 2019r.). W założeniu Centrum ma być miejscem, w którym seniorzy będą mogli spędzić wolny czas na różnego rodzaju warsztatach tematycznych i szkoleniach. Spełniać ono również będzie funkcję punktu informacyjnego dla seniorów - zainteresowany uzyska informacje np. o wydarzeniach kulturalnych, sportowych, akcjach skierowanych do osób starszych. **Centrum Seniora będzie pełniło funkcję siedziby Rady Seniorów Miasta Katowice.**

Katowickie Centrum Seniora zajmować będzie powierzchnię ok. 100 m². Na działanie placówki planowana jest dotacja dla organizacji pozarządowej, która zostanie wybrana w trybie konkursowym zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

⁴⁶ Zob.: <https://azs.us.edu.pl/sportowy-universytet-seniora-juz-dziala%21>

⁴⁷ Zob.: <https://mojekatowice.pl/i,katowickie-centrum-seniora-powstanie-przy-ul-slowackiego,100,868564.html>

Szacunkowy koszt dotacji dla organizacji pozarządowej na pełny rok działalności merytorycznej wynosi 196,8 tys. zł. Na remont z wyposażeniem planuje się wydatkować kwotę ok. 166 tys. zł.

6.3. Zwrot kosztów przejazdu dla członków Rady Seniorów Miasta Katowice

W Katowicach w drodze konkursu została wyłoniona organizacja pozarządowa, która w projekcie oferuje, oprócz pomocy innym podmiotom senioralnym, również logistyczne wsparcie dla Rady Seniorów, np. poprzez pokrywanie kosztów podróży dla jej członków oraz organizowanie i finansowanie szkoleń merytorycznych.

7. Miasto Garwolin | Miejska Rada Seniorów w Garwolinie | Biała Niedziela

W dniu 7 października 2018r. z inicjatywy Miejskiej Rady Seniorów w Garwolinie i Klubu Seniora w Garwolinie przeprowadzona została akcja pn. „Biała Niedziela”. Jej głównym celem było ułatwienie seniorom skorzystanie z usług lekarzy specjalistów, do których występują długie okresy oczekiwania. W przedsięwzięciu nieodpłatny udział wzięli: pulmonolog, neurolog, ortopeda, diabetolog, dermatolog, kardiolog, dwóch ratowników medycznych, dwie osoby wykwalifikowanego personelu medycznego i dziesięciu członków Klubu Seniora.

W trakcie całego dnia:

- 150 osób uzyskało diagnozę lekarską;
- 120 osobom wykonano badanie EKG, badanie poziomu stężenia cukru we krwi oraz pomiaru ciśnienia tętniczego;
- 50 osób wzięło udział w pokazie udzielania pomocy przedmedycznej.

Promocję wydarzenia prowadzono poprzez ogłoszenia w lokalnej prasie, plakaty reklamowe, ogłoszenia parafialne i portale społecznościowe.

Na przeprowadzenie akcji pozyskano środki z budżetu Województwa Mazowieckiego oraz wsparcie w ramach współpracy z Fundacją Zaczyn⁴⁸. Badania i konsultacje prowadzone były w gabinetach udostępnionych nieodpłatnie przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Garwolinie. Patronat honorowy nad ww. przedsięwzięciem objęli Burmistrz Miasta Garwolina oraz Starosta Powiatu Garwolińskiego.

⁴⁸ Zob.: <https://zaczyn.org/>

PODSUMOWANIE

Zagadnienia przedstawione w niniejszej publikacji odnoszą się do szczególnej formy aktywności osób starszych - gminnych rad seniorów. Opisane praktyki, w przekonaniu autorów, będą pomocne dla rad seniorów zarówno z punktu widzenia formalnoprawnych, jak i merytorycznych aspektów ich funkcjonowania.

Upowszechnianie instytucji gminnych rad seniorów, jako instrumentu pozwalającego w realny sposób włączać osoby starsze we współdecydowanie o sprawach istotnych dla społeczności lokalnej, jest szczególnie ważne w kontekście wyzwań demograficznych związanych z procesem dynamicznie zwiększającej się liczby seniorów. To ważny element budowania społeczeństwa obywatelskiego, w ramach którego bogate doświadczenie tej grupy wiekowej może być spożytkowane dla dobra ogółu.

Warto również postulować do organów administracji publicznej, w szczególności samorządu terytorialnego, o wsparcie seniorów w tworzeniu rad seniorów i aktywną współpracę z już działającymi radami. W Polityce społecznej wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO - UCZESTNICTWO - SOLIDARNOŚĆ wprost wskazuje się, iż „podstawą polityki społecznej wobec osób starszych jest koncepcja aktywnego starzenia traktowana przez Światową Organizację Zdrowia jako proces umożliwiający zarówno jednostkom, jak i grupom społecznym zagospodarowanie ich potencjału z perspektywy całego życia, zachowania zarówno dobrostanu psychicznego i fizycznego, jak i aktywności zawodowej, społecznej oraz niezależności i samodzielności. W związku z tym jednym z priorytetów podejmowanych działań jest uczestnictwo w życiu społecznym i wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej i religijnej poprzez m.in. wspieranie funkcjonowania i rozwoju organizacji zrzeszających osoby starsze, gminnych rad seniorów i innych form partycypacji społecznej i przedstawicielstwa osób starszych”⁴⁹.

⁴⁹ Zob.: Uchwała nr 161 Rady Ministrów z dnia 26 października 2018 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO - UCZESTNICTWO - SOLIDARNOŚĆ. Zob.: <https://www.gov.pl/web/rodzina/polityka-spoleczna-wobec-osob-starszych-2030-bezpieczenstwo-uczestnictwo-solidarnosc>

Starzejące się społeczeństwo to fakt - warto zatem spojrzeć na to zjawisko demograficzne jako szansę na rozwój społeczny i gospodarczy kraju. Zarówno sektor prywatny jak i publiczny stoją przed dużym wyzwaniem, jak wykorzystać potencjał tej rosnącej grupy starszych obywateli.

BIBLIOGRAFIA

1. Blicharz J., „Administracja publiczna i społeczeństwo obywatelskie w państwie prawa”, Prace naukowe WPAiE Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, 2012.
2. Bogacz - Wojtanowska E., „Zielona księga wsparcia partycypacji publicznej w Polsce”, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa, 2013.
3. Borczyk W., Jachimowicz D., Nalepa W., „Gminne rady seniorów w praktyce - wybrane zagadnienia”, Fundacja Europejski Instytut Rozwoju Obywatelskiego, Nowy Sącz, 2014.
4. Borczyk W., Jachimowicz D., Nalepa W., „Partycypacja osób starszych w życiu publicznym - wybrane zagadnienia”, Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wieku, Nowy Sącz, 2015.
5. Chrzanowski O., Rościszewska E., „W 60 praktyk dookoła partycypacji”, Fundacja Inicjatyw Społeczno - Ekonomicznych, Warszawa, 2014.
6. Długosz D., Wygnański J.J., „Obywatele współdecydują. Przewodnik po partycypacji społecznej”, Stowarzyszenie Forum na Rzecz Inicjatyw Pozarządowych, Warszawa, 2005.
7. Imiołczyk B. (red.), „ABC Samorządu Terytorialnego. Poradnik Nie Tylko Dla Radnych”. Wyd. Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej.
8. Koziarek M., Schimanek T., „Gdy mieszkańcy się starzeją. Wskazówki tworzenia lokalnej polityki senioralnej”, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa, 2016.
9. Krzyżanowska Ł., Faciejew Ł., „Partycypacja obywatelska w Polsce”, Fundacja Batorego, Warszawa, 2009.
10. Kubicki P., „Warszawskie Rady Seniorów - raport”, Zakład Gerontologii Społecznej, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
11. Laurisz N., „Wprowadzenie do partycypacji społecznej w Polsce w: Partycypacja społeczna w Polsce. Atlas dobrych praktyk”, red. M. Ćwiklicki, M. Frączek, Fundacja GAP, Kraków, 2014.
12. Maszkowska A. i Sztóp-Rutkowska K. (red.), „Partycypacja obywatelska - decyzje bliższe ludziom”, Fundacja Laboratorium Badań i Działań Społecznych „SocLab”, Białystok, 2013.

13. Nowotny A. „Strategia rozwoju. Zrób to sam. 11 kroków do strategii rozwoju domu kultury”, Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „e”.
14. Olech A. (red.), „Dyktat czy uczestnictwo? Diagnoza partycypacji publicznej w Polsce. Tom I”, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa, 2012.
15. Olech A. (red), „Partycypacja publiczna w praktyce. Dwa modele zwiększania uczestnictwa mieszkańców w podejmowaniu decyzji”, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa, 2013.
16. Olech A. (red.), „Przepis na uczestnictwo. Diagnoza partycypacji publicznej w Polsce. Tom II”, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa, 2013.
17. Schimanek T., Wejcman Z. „Aktywni seniorzy. Inspirator dla organizacji”, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa, 2013.
18. Sobiesiak-Penszko P. (red.), „Prawo a partycypacja publiczna”, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa, 2013.
19. „Jak usłyszeć głos seniora? Praktyczny przewodnik po partycypacji obywatelskiej osób starszych Laboratorium Partycypacji Obywatelskiej”, Pracownia Badań i Innowacji Społecznych STOCZNIA, Warszawa, 2013.
20. „Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2016 r.”, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2016.
21. „Decydujemy razem. Udział społeczności lokalnych w podejmowaniu decyzji publicznych”, publikacja przygotowana przez Partnerstwo projektu „Decydujemy razem. Wzmocnienie mechanizmów partycypacyjnych w kreowaniu i wdrażaniu polityk publicznych oraz podejmowaniu decyzji publicznych”, Fundacja „Fundusz Współpracy”, Warszawa 2012.
22. „Prognoza ludności na lata 2008-2035”, Główny Urząd Statystyczny, Departament Badań Demograficznych, Warszawa, 2009.
23. „Społeczeństwo obywatelskie i jego instytucje. Opracowania tematyczne”, OT-627, Biuro Analiz i Dokumentacji, Zespół Analiz i Opracowań Tematycznych, Kancelaria Senatu, 2014.
24. Planowanie rozwoju lokalnego z udziałem społeczności”, praca zbiorowa, Fundacja „Fundusz Współpracy”, Warszawa.
25. „Współpraca na rzecz rozwoju społeczności lokalnej”, praca zbiorowa, Fundacja „Fundusz Współpracy”, Warszawa.
26. „Standardy procesów budżetu partycypacyjnego w Polsce”, Fundacja Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia” .

NETOGRAFIA:

www.mrpips.gov.pl

www.pozytek.gov.pl

www.senior.gov.pl

www.rpo.gov.pl

www.federacjautw.pl

www.ngo.pl

www.poradnik.ngo.pl

www.eiro.pl

www.batory.org.pl

www.stocznia.org.pl

www.e.org.pl

www.infor.pl

www.rp.pl

www.zoomnaradyseniorow.pl

www.partycypacjaobywatelska.pl

www.bip.krakow.pl

www.bip.legionowo.pl

www.bip.stary.sacz.pl

www.bip.podegrodzie.pl

www.senior.katowice.pl

www.uml.lodz.pl/seniorzy/

www.centrumis.pl

www.lex.pl

USTAWY:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483 ze zmianami).
2. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2003 nr 96 poz. 873 ze zmianami).
3. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 1990 Nr 16 poz. 95 ze zmianami).
4. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. 1998 Nr 91 poz. 578 ze zmianami).
5. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. 1998 Nr 91 poz. 576 ze zmianami).
6. Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz.U. 2009 nr 31 poz. 206 ze zmianami).
7. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. 2009 nr 157 poz. 1240 ze zmianami).
8. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz.U. 2015 poz. 1705).
9. Ustawa z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz.U. 2000 nr 62 poz. 718 ze zmianami).
10. Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach (Dz.U. 2002 nr 199 poz. 1674 ze zmianami).
11. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. 2004 nr 210 poz. 2135 ze zmianami).

O AUTORACH:

Wiesława Borczyk - radca prawny, inicjatorka utworzenia Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń UTW i jej prezes, prezes Stowarzyszenia Sądecki UTW w Nowym Sączu, przewodnicząca rady programowej Fundacji Europejski Instytut Rozwoju Obywatelskiego; posiada wieloletnie doświadczenie w zakresie aspektów prawno-organizacyjnych zakładania i funkcjonowania organizacji pozarządowych, jednostek sektora publicznego i prywatnego, jak również opracowywania i realizowania projektów; ekspert ds. Osób Starszych przy Rzeczniku Praw Obywatelskich, odznaczona przez Prezydenta RP Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski za działalność na rzecz rozwoju uniwersytetów trzeciego wieku w Polsce (2015 r.).

Daniel Jachimowicz - prawnik, wiceprezes Fundacji Europejski Instytut Rozwoju Obywatelskiego; wieloletni współpracownik i pełnomocnik zarządu Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń UTW; autor i koordynator licznych regionalnych oraz ogólnopolskich projektów edukacyjno-doradczych dedykowanych seniorom oraz liderom UTW; doradca i trener w obszarze prawno-organizacyjnych aspektów zakładania i działania pozarządowych organizacji seniorskich oraz pozyskiwania środków na ich działalność.

Wojciech Nalepa - radca prawny, prezes Fundacji Europejski Instytut Rozwoju Obywatelskiego; wieloletni współpracownik i pełnomocnik zarządu Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń UTW; autor i współautor licznych regionalnych oraz ogólnopolskich projektów edukacyjno-doradczych, a także wielu publikacji z zakresu prawa organizacji pozarządowych, prawa finansowego i konsumenckiego oraz problematyki partycypacji publicznej; doradca, trener i wykładowca.

PUBLIKACJA DOFINANSOWANA ZE ŚRODKÓW RZĄDOWEGO PROGRAMU NA
RZECZ AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ OSÓB STARSZYCH NA LATA 2014-2020

ISBN 978-83-941219-2-1